

VAASAN YLIOPISTO

Filosofinen tiedekunta

Jenny Savela

Bonjaatsä? – Förstått?

Rööperi-elokuvan ja sen ruotsinnoksen kiro- ja slangisanojen vertailu

Nykysuomen (modern finska) pro gradu -tutkielma

Vaasa 2013

SISÄLLYS

TAULUKOT	2
KUVIOT	2
TIIVISTELMÄ	3
1 JOHDANTO	5
1.1 Tavoite	6
1.2 Aineisto	7
1.3 Menetelmät	9
1.4 Kiro- ja slangisanat tutkimuskohteena	10
2 TV-KÄÄNTÄMINEN	13
2.1 TV-kääntämisen eri muodot	13
2.2 Tekstityksen tiivistäminen	16
3 KIROILU JA STADIN SLANGI	20
3.1 Kiro sanat	20
3.1.1 Kiro sanojen aihepiirit	22
3.1.2 Kiro sanojen käyttö repliikeissä	25
3.1.3 Kiro sanat ruutukääntämisessä	29
3.2 Stadin slangi	31
3.2.1 Stadin slangisanaston alkuperästä ja sen keskeisiä aihepiirejä	33
3.2.2 Stadin slangin ominaispiirteitä	35
4 ELOKUVAN JA SEN RUOTSINNOKSEN KIRO- JA SLANGISANOJEN ANALYYSI	38
4.1 Kiro sanojen aihepiirit	38
4.2 Kiro sanojen käyttö repliikeissä	43
4.3 Slangisanojen käänösperiaatteet	47

4.3.1 Slangi – slang	48
4.3.2 Slangi – ei slang	51
4.3.3 Vaihtoehtoisten vastineiden käyttö	54
5 YHTEENVETO JA POHDINTA	59
LÄHTEET	65
LIITTEET	
Liite 1. Kiro sanat ja niiden ruotsinnokset	70
Liite 2. Kiro sanojen käyttö repliikeissä	71
Liite 3. Suomenkieliset slangisanat aakkosjärjestyksessä ja niiden ruotsinnokset	76
TAULUKOT	
Taulukko 1. Tavallisimmat kiro sanakonstruktiot Ljungin mukaan	27
Taulukko 2. <i>Helvetti</i> ja sen ruotsinnokset	39
Taulukko 3. <i>Jumalauta</i> ja sen ruotsinnokset	40
Taulukko 4. <i>Saatana</i> ja sen ruotsinnokset	40
Taulukko 5. <i>Perkele</i> ja <i>piru</i> ja niiden käännökset	41
Taulukko 6. <i>Vittu</i> ja sen käännökset	42
Taulukko 7. <i>Runkkari</i> ja sen käännös	42
Taulukko 8. <i>Paska</i> ja sen käännökset	43
Taulukko 9. Kiro sanojen käyttö esimerkirepliikeissä	44
KUVIOT	
Kuvio 1. Yhteenveto kiro sanojen aihepiireistä lähtökielellä ja kohdekielellä	59
Kuvio 2. Kiro sanojen esiintymismäärät lähtökielellä ja kohdekielellä	60
Kuvio 3. Kiro sanojen käyttörepliikeissä lähtökielellä ja kohdekielellä	61
Kuvio 4. Kiro sanojen ja niiden ruotsinnosten käyttö repliikeissä	62
Kuvio 5. Slangisanat ja niiden ruotsinnokset	63

VAASAN YLIOPISTO**Filosofinen tiedekunta**

Tekijä:	Jenny Savela
Pro gradu -tutkielma:	Bonjaatsä? – Förstått? <i>Rööperi</i> -elokuvan ja sen ruotsinnoksen kiro- ja slangisanojen vertailu
Tutkinto:	Filosofian maisteri
Oppiaine:	Modern finska
Valmistumisvuosi:	2013
Työn ohjaaja:	Gun-Viol Vik

TIIVISTELMÄ:

I denna pro gradu-avhandling behandlas den finska filmen *Rööperi* och dess svenska översättning. Materialet för avhandlingen består av repliker och textning under en dryg timme av filmen. Syftet är att kontrastivt jämföra finska repliker i materialet med deras svenska översättningar med focus på slang och svärord.

Jag analyserar svordomar på två olika sätt. Först undersöker jag från vilka ämnesområden svordomarna som används i filmen kommer och sedan analyserar jag svordomen i satsen. Här jämför jag de ursprungliga replikerna och den svenska texten. Vad gäller slangord analyserar jag huruvida översättaren har använt slangord på svenska eller om han har använt standardspråk eller lämnat bort hela i översättningen.

Resultatet visar att största delen av svordomarna inte är översatta överhuvudtaget. På källspråket är svärordets vanligaste ämnesområde religion. Likaså på målspråket. Källspråket har dock mera ord i ämnesområdet sex eller kön än i området som har med avföring att göra. På målspråket är det tvärtom. De finska svordomarna fungerar oftast som utrop eller talaktsadverbial, medan de svenska svordomarna oftast är utrop. Endast i ett fall fungerar den svenska svordomen som talaktsadverbial. Största delen av slangorden är översatta, men väldigt få av dem är översatta med slangord på svenska. Detta tyder på att det är svårt att hitta slangord som motsvarar källspråket och som dessutom lämpar sig för textning av en film.

AVAINSANAT: suomen kieli, AV-kääntäminen, ruotsin kieli, kiro sanojen kääntäminen, slangisanojen kääntäminen

1 JOHDANTO

Tutkielmassani tarkastelen *Rööperi* (2009) nimistä kotimaista elokuvaa ja sen ruotsinkielistä tekstitystä lausesemanttisesta näkökulmasta. Aiheena on siis audiovisuaalinen kääntäminen, eli av-kääntäminen. Av-kääntämiseen kuuluu muun muassa televisio-ohjelmien, pelien sekä oopperoiden kääntäminen (Av-kääntäjät 2012). Pro gradu -tutkielmassani keskityn tv-kääntämiseen.

Suomessa televisiota katseltiin vuonna 2009 keskimäärin 2 tuntia ja 56 minuuttia päivässä (Suomen virallinen tilasto 2010). Tämä viittaa siihen, että television katselu kuuluu useimpien ihmisten jokapäiväiseen elämään. Tähän jokapäiväiseen elämään kuuluvat muun muassa sekä ulkomaiset että kotimaiset elokuvat. Kotimaisten elokuvien katselu on kymmenessä vuodessa kaksinkertaistunut, ja niiden osuus katsojista oli vuonna 2006 23,9 % (Kotimaisten kielten tutkimuskeskus 2009: 209). Elokuvissa on tärkeää, että käännökset kunnioittavat alkuperäisversiota mahdollisimman tarkasti, jotta kaikki katsojat saisivat kokea saman tunnelman. Toki esimerkiksi kuva ja äänten sävyt auttavat katsojaa ymmärtämään sisällön, mutta tekstitys vie katsojan vielä syvemmälle tasolle. Tämä edellyttää kuitenkin sitä, että käännös on tarkka ja onnistunut, eikä anna katsojalle vääristynyttä kuvaa sisällöstä. Käännösten tekeminen on haasteellista, ja kääntäjällä on monta asiaa, jotka hänen täytyy ottaa huomioon käännöstä tehdessään. (Aulavuori-Rosvall 2011)

Av-kääntäminen on asia, johon suurin osa ihmisistä törmää tasaisin välein elämässään. Televisiota katsottaessa ei ole harvinaista, että joku kommentoi ohjelman tekstitystä. Tekstitys on asia, johon ihmiset reagoivat, sillä monella on mielipiteitä käännöksistä ja palautettakin tekstityksistä annetaan. Tämä asia herättää tunteita ja mielipiteitä ihmisissä, ja tästä aiheesta löytyy myös Tiina Tuomisen kirjoittama väitöskirja, *The Art of Accidental Reading and Incidental Listening. An Empirical Study on the Viewing of Subtitled Films* (2013).

Av-kääntäminen on alkanut kiinnostaa minua opiskelujeni aikana. Olen aina katsonut paljon televisiota ja huomaan usein, että kommentoin ohjelmien käännöksiä. Olen myös

huomannut, että kun televisiosta tulee kotimainen elokuva, aina ei voi valita ruotsinkielistä tekstitystä. Kotimaiset elokuvat ovat tärkeä osa suomalaista kulttuuria, mutta olisi tärkeää, että myös he, jotka eivät ymmärrä suomea tarpeeksi hyvin katsoakseen kokonaisen elokuvan suomeksi, saisivat nauttia kotimaisesta tuotannosta. Kun elokuvasta tehdään DVD, vaihtoehtona löytyy kuitenkin myös ruotsinkielinen tekstitys.

Suomi ja Ruotsi ovat samantapaisia maita, ja maiden kulttuurit ovat samankaltaisia, eli mitään suuria eroja ei tarvitse ottaa huomioon sen vuoksi elokuvaa tekstitettäessä. Vaikka sekä suomi että ruotsi ovat kotimaisia kieliä, niiden välillä on kielellisiä eroja, jotka on otettava huomioon, kun elokuvaa tekstitetään. Suomen kieli kuuluu suomalais-ugrilaisiin kieliin. Ruotsin kieli kuuluu indoeurooppalaiseen kielikuntaan, tarkemmin sanottuna sen germaaniseen haaraan. (WSOY suomi-ruotsi-suomi-sanakirja 2007: 12) Suomen kieli on agglutinoiva kieli, mikä tarkoittaa sitä, että taivutuselementtejä ja erityisesti sanavartaloiden perään tulevia päätteitä on runsaasti, esimerkiksi *auto-i-ssa-sinkin*. Ruotsin kielessä käytetään prepositioita ja muita sanoja ilmaisemaan näitä asioita, esimerkiksi *i dina bilar också*. Kielten rakenteellinen eroavaisuus asettaa haasteita käännösten tekemiselle. (Högstedt & Nuutinen 2007)

1.1 Tavoite

Tutkin pro gradu -tutkielmassani suomenkielistä elokuvaa ja sen käännöstä ruotsin kielelle. Tarkastelen elokuvaa ja sen tekstitystä lausesemanttisesta näkökulmasta sekä keskityn kiro sanoihin ja slangisanoihin.

Kotimaisissa toimintaelokuvissa on usein runsaasti kiro sanoja, kuten myös valitsemasani aineistossa. Haluan nähdä, miten kääntäjä käsittelee tätä vaikeaa aihetta. Onko kiro sanat jätetty pois vai onko ne käännetty samantapaisilla vastineilla? Tarkastelen myös, mistä aihepiiristä kiro sanat tulevat, ja eroavatko aihepiirit lähtö- ja kohdekielellä. *Rööperi*-elokuva sijoittuu Helsingin Punavuoreen 1960- ja 1970-luvuilla, joten aineistossa on myös paljon slangisanoja. Niiden kääntäminen voi myös olla ongelmallista, ja on kiinnostavaa nähdä, minkälaisia käännösratkaisuja kääntäjä on tehnyt. Onko hän käyttä-

nyt vastaavia slangisanoja ruotsin kielestä vai onko hän kääntänyt slangisanat yleiskielisillä sanoilla tai jättänyt slangisanat kääntämättä.

Tavoitteeni on tutkia kirosanoja ja minkälaisia käännösratkaisuja kääntäjä on tehnyt niiden suhteen. Tutkin kirosanoja kahdessa osassa. Tarkastelen kirosanojen aihepiirejä ja kirosanojen käyttötarkoitusta repliikeissä. Toinen tavoitteeni on tutkia slangisanoja ja kääntäjän ratkaisuja niiden suhteen. Slangisanoja tutkin slangisanakirjojen ja yleisanakirjojen avulla.

1.2 Aineisto

Aineistoni koostuu osasta kotimaista elokuvaa nimeltä *Rööperi* ja sen ruotsinkielisestä tekstityksestä. Kyseinen elokuva sopii hyvin tutkimukseni kohteeksi, koska siinä esiintyy runsaasti kirosanoja ja slangisanoja. Tarkastelen elokuvan alkupuoliskoa, tarkemmin sanottuna ensimmäistä 66 minuuttia elokuvasta. Tunsin saavani tarpeeksi materiaalia runsaasta tunnista, eikä kirosanoissa tai slangisanoissa sen jälkeen esiinny juurikaan vaihtelua. Tämän vuoksi päädyin käyttämään vain elokuvan ensimmäistä puoliskoa.

Kirosanoja aineistossani on yhteensä 66 kappaletta ja slangisanoja yhteensä 186. Sekä kirosanoissa että slangisanoissa samat sanat voivat esiintyä useaan kertaan. Olen laskenut, kuinka monessa tilanteessa kirosanoja ja slangisanoja on käytetty. En pystyisi tarkastelemaan näitä sanoja yksittäisinä tapauksina, koska sanat ovat usein käännetty eri lailla eri tilanteissa, ja joskus jätetty kokonaan kääntämättä. Jos laskisin sanat vain kertaalleen sanaa kohti, se ei myöskään antaisi tietoa siitä, miten tiheästi kirosanoja ja slangisanoja elokuvassa esiintyy. Joten päätin laskea sanat kaikissa tilanteissa erikseen. Poikkeuksina pidän tapauksia, joissa sana toistetaan, esimerkiksi lauseessa *Bisnes on bisnestä*. Sellaisen sanan olen laskenut vain yhdeksi sanaksi.

Tutkimusmateriaalina käytän *Rööperi*-elokuvaa, joka on julkaistu DVD-levynä vuonna 2009. Elokuvan genre on toimintatrilleri, sen kesto on 129 minuuttia ja sen on kielletty alle 15-vuotiailta. DVD-levyä voi katsoa joko ilman tekstiä, tai tekstityksellä. Tekstityk-

sen vaihtoehdot ovat ruotsi, norja, tanska ja englanti. Ruotsinkielisestä käännöksestä vastaa Markus Karjalainen (Vähälä 2012). *Rööperi* on mielestäni viihdyttävä ja mielenkiintoinen elokuva, joka kuvaa nuoremmalle sukupolvelle, minkälaista elämää rikolliset ovat saattaneet elää 1960- ja 1970-luvulla.

Kun katselin elokuvaa ruotsinkielisellä tekstillä ajattelin, että tekstityksen kohderyhmänä on ollut sekä suomenruotsalaiset että ruotsinruotsalaiset. Näin uskoin vielä, kun olin tehnyt suuren osan analyysistä. Sitten katsoin elokuvan ruotsinkieliseltä kanavalta ja huomasin, että teksti oli käännetty aivan eri tavalla. Slangisanoille oli tekstityksessä löydetty ruotsinkieliset vastineet ja niitä oli käytetty enemmän ruotsinkielisellä kanavalla kuin DVD-levyn käännöksessä. Esimerkkinä tästä on sana *fyrkka*, joka DVD-levyllä on käännetty sanalla *pengar*, mutta ruotsinkielisellä kanavalla sana oli käännetty *kosing*-sanalla. Tosin suomenruotsalaiset eivät näitä sanoja usein käytä, joten ne eivät olisi sopineet DVD-levyn käännökseen. Kuitenkin tämä käännös, joka DVD-levyltä löytyy, sopisi sekä suomenruotsalaisille että ruotsinruotsalaisille, vaikka heille löytyy myös oma käännöksensä, koska tässä kyseisessä käännöksessä ei ole käytetty suomenkielisiä lainasanoja tai finlandismeja. Täytyy myös ottaa huomioon, kun elokuva näytetään ruotsinkielisessä televisiossa, heillä voi olla käytössään esimerkiksi eri merkkimäärä tv-ruudussa, ja tämä voi vaikuttaa heidän omaan käännökseensä.

Rööperi-elokuva perustuu Harri Nykäsen ja Tom Sjöbergin haastatteluromaniin *Rööperi – Rikoksen vuodet 1955–2005*. Rööperi on slangisana Punavuorelle, joka on kaupunginosa eteläisessä Helsingissä (Paunonen 2000). Ruotsiksi tämä kaupunginosa on nimeltään Rödbergen. Kirjassa sekä poliisit että rikolliset muistelevat pahamaineisen Rööperin menneitä aikoja. Sjöberg kuului itse Punavuoren rikollisjoukkoon ja on elokuvan toisen päähenkilön, Tompan, esikuva. On kuitenkin muistettava, että elokuvaa on dramatisoitu paljon, joten suoria yhteyksiä todellisten ihmisten ja elokuvan hahmojen välillä ei ole. Elokuvan käsikirjoituksen on tehnyt Marko Leino. (Solar Films Inc 2006a)

Rööperi-elokuvan (2009) on ohjannut Helsingissä 20.11.1969 syntynyt Aleksi Mäkelä. Mäkelä on nykypolven menestyksekkäin suomalainen ohjaaja. Hän on tavoittanut elokuvillaan jo yli 2,5 miljoonaa katsojaa, ja lisää elokuvia on tulossa. Muita Mäkelän oh-

jaamia elokuvia ovat esimerkiksi *Pahat pojat* (2003) ja *Matti* (2006). (Solar Films Inc 2006b)

Elokuvan tarina sijoittuu vuosien 1966–1979 välille. Siinä seurataan kolmea Punavuoren kaupunginosan kasvattia, jotka rötöstelevät ja haaveilevat paremmasta elämästä. He valitsevat rikollisuuden ammatikseen, ja heidän uraansa mahtuu pimeän viinan myyntiä, ryöstöjä, koronkiskontaa, pornokauppaa ja lopuksi myös huumeita. Pahamaineisessa kaupunginosassa tällaista ei voinut tehdä ilman valtataistelua korttelien kuninkuudesta. Kaverukset taistelevat yhdessä muita rikollisia vastaan, ja läpi elokuvan heillä on hyvin vahva *kaveria ei jätetä* -asenne.

Rööperissä on kyse unelmista ja niiden saavuttamisesta. Elokuva on monin paikoin hauska, mutta se näyttää myös sen karun todellisuuden, mitä siihen aikaan rikollisen elämä oli, ja kaiken sen väkivallan, mitä siihen liittyi. Henkilöt ovat kuitenkin herkkiä, inhimillisiä ja hauskoja, ja he saavat katsojan pitämään heistä, itkemään ja nauramaan heidän kanssaan, ja myös heidän puolestaan.

1.3 Menetelmät

Tutkimuksessani tarkastelen kiro- ja slangisanoja kotimaisen elokuvan katkelmasta ja sen ruotsinkielistä käännöstä kontrastiivisen analyysin avulla. Lähtökohtana ovat lähtökielen sanat. Tarkastelen siis eroavaisuuksia ja yhtäläisyyksiä suomenkielisen elokuvan ja ruotsinkielisen käännöksen välillä. En esitä kaikkia aineistossa esiintyviä esimerkkejä, vaan olen poiminut ne esimerkit aineistostani, jotka parhaiten havainnollistavat erityyppisiä ratkaisuja.

Aineistossa esiintyvien kirosanon luokittelu aihepiirien mukaan perustuu Lars-Gunnar Anderssonin ja Magnus Ljungin määrittelemiін kategorioihin. Andersson (1985: 79) jakaa kiro sanat seitsemään eri luokkaan: seksiin, uskontoon, ulosteisiin, kuolemaan, vammaisuuteen, prostituutioon sekä huumeisiin ja rikollisuuteen viittaavat kiro sanat. Ljung (2006: 62) puolestaan jakaa kiro sanat kuuteen eri luokkaan: uskontoon, ulosteisiin,

siin, sukupuolielimiin, seksiin, sodomiaan ja äitiin viittaavat kiro sanat. Kiro sanat olen luokitellut hiukan eri tavalla, jotta ne sopisivat parhaiten juuri tähän tutkielmaan. Luokittelu perustuu niihin kiro sanoihin, joita *Rööperi*-elokuvassa esiintyy. (ks. 3.1.1)

Ljung on myös tutkinut kiro sanojen käyttötarkoitusta. Hän on itse tutkinut englanninkielisiä kiro sanoja, mutta tulen tutkielmassani käyttämään hänen luokitteluaan *De vanligaste svordomskonstruktionerna enligt Ljung* (ks. taulukko 1), vaikka tutkin suomenkielisiä kiro sanoja. Tämän avulla saan muun muassa tietää, käytetäänkö kiro sanoja itenäisenä ilmauksena vai osana muuta ilmausta. (ks. 3.1.2)

Slangisanojen käänöksissä analysoin sitä, onko kääntäjä käyttänyt slangisanaa, yleiskielistä sanaa, vai jättänyt suomenkielisen slangisanan kääntämättä. Tarkastelen myös sitä, onko lähtökielen slangisana käännetty monella eri vastineella eri tilanteissa. Suomenkieliset sanat lasken slangiksi, jos ne löytyvät Heikki Paunosen (2000) sanakirjasta *Tsennaaks Stadii, bonjaaks slangii*. Ruotsinkielisiä sanoja tarkastelen *Norstedts svenska ordbokenin* (2004) ja *Norstedts svenska slangordbokenin* (1998) avulla. Slangisanoiksi olen laskenut ne sanat, jotka löytyvät *Norstedts svenska slangordbokenista*. *Norstedts svenska ordbokenissa* sanat merkitään jokseenkin arkisiksi, arkisiksi tai vahvasti arkisiksi. Jos sanat eivät löydy *Norstedts svenska slangordbokenista*, lasken kuitenkin ne slangisanoiksi, jos ne ovat joko arkisia tai vahvasti arkisia *Norstedts svenska ordbokenin* mukaan.

1.4 Kiro- ja slangisanat tutkimuskohteena

Käsittelen pro gradu -tutkielmassani tv-kääntämistä, kiro sanojen kääntämistä ja slangisanojen kääntämistä. Näitä on tutkittu niin Suomessa kuin ulkomaillakin. Aiheista on kirjoitettu esimerkiksi pro gradu -tutkielmia, lisensiaatin tutkielmia sekä opetuskirjoja.

Espanjalainen Jorge Diaz Cintas kuuluu av-kääntämisen tutkijoihin. Yksi hänen tunnetuimmista teoksistaan on *Audiovisual translation: subtitling* (2007), jonka hän on kirjoittanut yhdessä Aline Remaelin kanssa. *Audiovisual translation: subtitling*-kirjaa käytetään niin ohje- kuin oppikirjanakin. Se antaa hyvän yleiskuvan av-kääntämisen maa-

ilmasta ja antaa paljon käytännön vinkkejä. Kirjassa on myös runsaasti harjoituksia. Toinen henkilö, joka on kirjoittanut paljon tv-kääntämisestä, on tanskalainen Henrik Gottlieb, joka toimii professorina ja johtaa kääntämisen tutkimusta Kööpenhaminan yliopistossa. Muun muassa teokset *Subtitles, Translation & Idioms* (1997) ja *Screen Translation. Eight studies in subtitling, dubbing and voice-over* (2005) ovat hänen kirjoittamiaan.

Suomessa tv-kääntämisestä on kirjoittanut Esko Vertanen. Hän on itse toiminut Yleisradion kääntäjänä monet vuodet, opettanut av-kääntämistä ja kirjoittanut monia artikkeleita aiheesta. Hän sai myös vuonna 2012 Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton jakaman av-käännösalan palkinnon. (SKTL 2012b) Hänen kirjoittamiaan artikkeleita ovat esimerkiksi *Tv-kääntäjä digiajan kynnyksellä* teoksessa *Kääntämisentutkimuksen päivät Oulussa 4.12.1998* (1999) sekä *Ruututeksti tiedon ja tunteiden tulkkina* teoksessa *Olenaisen äärellä* (2007). *Tv-kääntäjä digiajan kynnyksellä* -artikkelissa Vertanen keskustele siitä, että vaikka tekniikka on kehittynyt suuresti 40 vuoden aikana, aika, tila ja lukunopeus ovat vieläkin keskeiset tekijät ruutukääntämisessä. Tekniikka on helpottanut monella tavalla kääntäjän työtä, mutta ei millään tavalla korvaa häntä. *Ruututeksti tiedon ja tunteiden tulkkina* taas käsittelee enemmän tv-kääntämistä yleisesti. Siinä kerrotaan kääntämisen periaatteista, mitä kääntäjän täytyy muistaa kääntäessään sekä mitä haasteita kääntäjä voi kohdata.

Slangin tutkimuksessa Suomessa on välttämätöntä mainita Heikki Paunonen. Hän on tutkinut slangia, varsinkin Helsingin slangia, 1970-luvulta lähtien. Hän on kirjoittanut yli 120 tieteellistä julkaisua suomen kielen tutkimuksen eri aloilta (Edico 2012). Pro gradu -tutkielmassani hänen teoksensa *Tsennaaks Stadii, bonjaaks slangii: Stadin slangin suursanakirja* (2000) on avainasemassa, koska luokittelen aineistoni sanat slangisanoiksi tämän teoksen avulla.

Mona Forsskähl on tutkinut suomenruotsalaisten slangin käyttöä. Teoksessa *Girls' slang and boys' slang: Two towns in Finland visited* (2001) hän tutkii eroja tyttöjen ja poikien slangin käytössä kahdessa eri kaupungissa. Sekä sukupuoli että maantieteelliset erot ovat tutkimuksen kohteena. Myös Terhi Ainiala ja Jani Vuolteenaho ovat tutkineet slangia. Artikkelissa *Slang toponyms in early twentieth century Helsinki* (2009) Ainiala ja

Vuolteenaho tutkivat kaksikielisten poikien slangin käyttöä Helsingissä 1900-luvun alkupuolella. Erityisesti Helsingin slangi on ollut suosittu tutkimuskohde, todennäköisesti siitä syystä, että sillä on ollut niin suuri vaikutus kielen kehitykseen. (ks. 3.2)

Kirosanoja on myös tutkittu. Muun muassa Magnus Ljung (1983, 2006) on kirjoittanut artikkeleita sekä kirjoja kirosanoista ja niiden kääntämisestä. Edwin Battistella on myös kirjoittanut rumista sanoista, *Bad language - Are Some words Better Than Others?* (2005). Suomessa kirosanoja ja niiden kääntämistä on tutkinut Leena Kiuru ja Riitta Montin, *Om svordomar och deras översättning* (1991). Tässä teoksessa he tutkivat kirosanoja kirjassa *Häräntappoase* ja sen ruotsinnoksessa. Myös Minna Hjort on kirjoittanut kirosanoista, esimerkiksi artikkelissa *Kirosana vai voimasana ja muita karkeita terminologisia pohdintoja* (2007), jossa hän keskustelee eri termien määritelmistä.

Pro gradu -tasolla sekä kirosanat että slangisanat ovat olleet suosittu tutkimuskohde. Kirosanoista on kirjoittanut esimerkiksi Jenni Tuhkanen 2007, Tampereen yliopisto. Hän tutkii kirosanoja ja niiden suomenkielisiä käännöksiä saksalaisessa sekä englantilaisessa tv-sarjassa. Eva-Lotta Saarela 2009, Vaasan yliopisto, tutkii pro gradussaan sekä kirosanoja että slangisanoja. Hänen tutkimuksensa aineisto koostuu tanskalaisesta elokuvasta ja sen suomenkielisestä käännöksestä.

2 TV-KÄÄNTÄMINEN

Tv-kääntäminen on yksi audiovisuaalisen kääntämisen alalajeista. Muita alalajeja ovat dvd-kääntäminen, elokuvakääntäminen, oopperoiden ja teatteriesitysten kääntäminen, cd-romien ja yritysvideoiden kääntäminen sekä internetsivujen ja tietokone- ja konsolipelien kääntäminen. (Aulavuori-Rosvall 2011) Tv-, dvd- ja elokuvakääntämisessä ehdot ja rajoitteet ovat suurimmilta osin samat, joten käsittelen niitä kaikkia tv-kääntämisenä (Hartama 2010).

Suomalaisille tarjotaan vuosittain tuhansia ulkomaisia tv-ohjelmia ja elokuvia. Jotta katsoja saisi kaiken irti ohjelmista, niihin täytyy liittää tekstitys, selostus tai dubbaus. Myös kotimaiset elokuvat tarvitsevat käännöksen, koska Suomessa on kaksi virallista kotimaista kieltä, suomen ja ruotsin kieli, eivätkä kaikki asukkaat ymmärrä molempia. Audiovisuaalisilla kääntäjillä on hiukan erilainen työ verrattuna asiatekstien ja kirjallisuuden kääntäjiin. Av-kääntäjän on huomioitava ääni, kuva, tila ja aika. Kääntäjän pitää siis usein tiivistää viesti lähtökielestä kohdekieleen niin, että olennainen sisältö säilyy samana. (SKTL 2011)

Tässä luvussa kerron tv-kääntämisen eri muodoista. Nämä ovat tekstitys, dubbaus, selostus ja voice-over (Ingo 2007: 281). Kerron myös hieman erilaisista tiivistämiskeinoista.

2.1 Tv-kääntämisen eri muodot

Pohjoismaissa tavallisin tv-kääntämisen muoto on tekstitys. Tätä käytetään myös esimerkiksi Hollannissa ja Belgiassa. Dubbausta taas käytetään useimmiten Keski- ja Etelä-Euroopassa, Saksassa, Ranskassa ja Italiassa. Suomessa dubbausta ei usein käytetä, mutta esimerkiksi lastenohjelmissä tätä esiintyy. Selostus ja voice-over ovat tv-kääntämisen muotoja, joita harvemmin käytetään, mutta kerron myös hieman näistä muodoista. (Ingo 1999: 34)

Tekstititys tarkoittaa, että dialogi tai selostus muutetaan tekstiruuduiksi, jotka näkyvät televisiossa tietyn ajan. Tekstiruutu on se näkymätön laatikko, johon tekstitys kirjoitetaan. Huonoin puoli tekstityksessä on se, että katsoja joutuu keskittymään tekstin lukemiseen kuvan katsomisen sijaan. Normaalipituisen elokuvan aikana katsoja siirtää katseen kuvasta tekstiin noin 500–700 kertaa. Toinen haitta on myös se, että teksti peittää osan kuvasta alleen. Hyviä puolia ovat toisaalta siinä, että tekstitys on halpa ja nopea ratkaisu ja että kaksikielisissä maissa on mahdollista saada tekstitys molemmilla kielillä. Näissä tapauksissa tekstit näkyvät joko samaan aikaan televisiossa tai toisen kielen tekstityksen saa esille teksti-tv:n sivuilta. (Ingo 2007: 281)

Tv-tekstititys eroaa tavallisesta kääntämisestä olennaisesti. Ensinnäkin kääntäjä ei pelkää joutu siirtymään kielestä toiseen, vaan hän joutuu myös vaihtamaan ilmaisuvälineen käyttöä. Lähtökohtana on puhedialogi, josta kääntäjä tuottaa kirjoitettua tekstiä. Tämä voi aiheuttaa ongelmia monella eri tavalla, koska puhe- ja kirjakieli eroavat toisistaan sekä rakenteellisesti että pragmaattisesti. (Koljonen 1994: 117)

Kääntäjän tehtävä on toimittaa ohjelmassa lähtökielellä puhuttu dialogi sellaiseen kohdekielen muotoon, jota katsojan on helppo ymmärtää ja sisäistää. Kääntäjän ei siis pidä kääntää vierasta kieltä kohdekielen sanoiksi, vaan hänen pitää saada puhe sellaiseen tekstimuotoon, että kohdekielinen katsoja ymmärtää sisällön kertalukemalla. Ruututekstin tyylin täytyy sopia jokaiselle katsojalle, joten kääntäjän täytyy tuottaa sujuvaa, luontevaa ja hyvää kieltä. (Aulavuori-Rosvall 2011) Ruututeksti on siis ne repliikit, jotka kirjoitetaan näkymättömään tekstiruutuun (Av-kääntäjät 2011). Kääntäjän täytyy kuitenkin myös huomioida puhujan slangi tai murteellinen tyyli käyttämällä sopivia tyyli-ajeja (Ingo 1999: 36). Ruututekstin pitää kuulostaa puheelta, joten se ei saa olla liian kirjakielistä tai monimutkaista. Kääntäjä kääntää käytännössä sen, mitä ohjelmassa tarkoitetaan, eikä välttämättä juuri sitä, mitä siinä sanotaan. (Aulavuori-Rosvall 2011)

Ajan ja tilan puute johtaa myös eroihin kääntämisen tarkkuudessa. Kaunokirjallisuudessa sisältö käännetään suhteellisen tarkasti kohdekielelle, kun taas tv-tekstityksessä ei ole tilaa kuin olennaiselle sisällölle. (Koljonen 1994: 117) Ohjelman jokaisia vuorosanoja ei voi tekstittää ja vuorosanoja myös tiivistetään usein, keski-

määrin noin 30 % tekstimassasta. Tämä täytyy kuitenkin tehdä niin, ettei mikään tärkeä asia ohjelman seuraamisen kannalta jää pois. (Ingo 2007: 282)

Normaalisti tekstiruutuun sijoitetaan korkeintaan kaksi tekstiriviä. Yhdelle riville mahtuu noin 28–34 kirjainta ja kahdelle riville vastaavasti 56–68 kirjainta. Joissakin tapauksissa voidaan käyttää kolmen tai neljän rivin ruututekstejä. Nämä ovat hankalia, koska niiden lukemiseen menee paljon aikaa ja niitä voidaan käyttää vain jos ohjelma ei kärsi siitä, että kuva peittyy tekstillä. Esimerkkinä tästä on uutislähettykset. (Ingo 1999: 36–37) Kaksirivisen tekstirivin pitää näkyä 4–6 sekuntia ja yksirivisen vastaavasti 2–3 sekuntia. Tämä pohjautuu hengitykseen perustuvaan puherytmiin, jonka mukaan pidämme pieniä taukoja 4–6 sekunnin välein. (Koljonen 1994: 118)

Ennen vanhaan valmiiden tekstien saaminen televisioruutuun oli huomattavasti hankalampaa kuin nyt. Aikaisemmin vuoropuhelut filmattiin graafiselle filmille, jota näytettiin toisesta projektorista samaan aikaan ohjelman kanssa. Kääntäjän piti painaa tekstit esiin juuri oikeassa paikassa. 1980-luvulla otettiin käyttöön atk-laitteet, jotka mahdollistivat ohjelmien ja tekstityksen ajastamisen. Kääntäjän läsnäoloa tarvittiin kuitenkin usein ohjelmien aikana. Tekniikka on kuitenkin kehittynyt nopeasti, joten kääntäjien läsnäolo ei enää ole tarpeellista. (Ingo 2007: 283)

Dubbauksessa ohjelman vieraskielinen puhe muutetaan kohdekielen puheeksi uuden äänityksen avulla. Uusi ääni yritetään saada sopimaan kuvassa esiintyvien hahmojen huuliliikkeisiin niin hyvin kuin mahdollista. Dubbaus on aika kallis ratkaisu, koska siihen tarvitaan kääntäjiä, näyttelijöitä, äänittäjiä, ohjaajia, toimittajia, leikkaajia, synkronoijia jne. Monet kokevat myös sen ärsyttäväksi, kun tutut näyttelijät puhuvat väärää kieltä, tai kun kuvassa hahmolla on suu kiinni mutta puhuminen jatkuu kohdekielellä. Suuri etu taas toisaalta on, että kuvaa voi seurata ilman häiritsevää tekstiä, joten katsoja voi keskittyä pelkkään ohjelman seuraamiseen. (Ingo 1999: 34–35)

Suurin ero tekstitykseen on se, että dubbauskäsikirjoitus ei päädy katsojien silmien eteen, vaan se luetaan ääneen. Tämä tarkoittaa, että jokaiset ähkäisyt, naurahdukset ja kiljaisut tulevat käsikirjoitukseen. Siihen täytyy myös kirjoittaa millä tavalla repliikki

pitää lukea. Se voidaan joko tehdä kuvaillen, esimerkiksi ”Nauraa häijysti”, tai kirjoittamalla äännähdykset, ”Muhahahahaha”. Toinen ero on se, että kun tekstityksessä käytetään kieltä, joka on puhe- ja kirjekielen välillä, niin dubbauksessa pyritään käyttämään luontevaa puhekieltä. (Heinlahti 2011)

Dubbausta käytetään Suomessa yleensä lastenohjelmissa, koska lapset eivät osaisi tai ehtisi lukea tekstitystä. Muissa tapauksissa suomalaiset eivät oikein hyväksykään dubbausta, koska olemme niin tottuneita tekstitykseen. Koko perheen animaatioelokuvia voidaan vielä katsoa dubbattuna, mutta tätäkin katsotaan lähinnä välttämättömäksi pakaksi. (Heinlahti 2011)

Selostus on kerrontatapa, jossa ohjelman selostajan puhe käännetään ja korvataan kohdekielen luetulla puheella. Toisin sanoen kuvan ulkopuolinen selostaja kuvailee katsojalle ruudussa näkyviä tapahtumia. Käännös voi olla tekstitystä vapaampi, koska puheen ei tarvitse mahtua määräkokoisiin tekstiruutuihin. Tämä johtaa siihen, että puheeseen voidaan tarvittaessa tehdä lisäyksiä, esimerkiksi kulttuurierojen tasoittamiseksi. (Ingo 1999: 35)

Selostusta käytetään usein esimerkiksi luonto-ohjelmissa, josta ehkä tunnetuin esimerkki on TV1:n *Avara Luonto* -sarja. Yleensä selostetutkin ohjelmat tekstitetään muilla kuin Ylen kanavilla. (Av-kääntäjät 2011)

Jos erillistä tehosteeninauhaa ei ole, käytetään voice-over menetelmää. Tämä tarkoittaa käännöstä, jossa puhutaan alkuperäisen puheen päälle, niin että ääni vielä kuuluu heikosti taustalla. Voice-overia käytetään muun muassa dokumenteissa, radio-ohjelmissa ja lastenohjelmissa. (Av-kääntäjät 2011)

2.2 Tekstityksen tiivistäminen

Tv-tekstityksessä tilan ja ajan puute pakottavat kääntäjää tiivistämään ohjelman sisältöä noin 30 % (Koljonen 1998: 50). Sisällön täytyy kuitenkin vastata lähtökielen sisältöä

niin, että olennaiset asiat tulevat esille. Kääntäjän kannattaa muistaa, että koko sisältö ei kuitenkaan ole pelkän tekstityksen varassa. Audiovisuaalinen tarkoittaa kuulo- ja näköaistiin perustuvaa, joten tv-kuva ja ääni auttavat katsojaa ymmärtämään mitä ohjelmassa tapahtuu (Nurmi 1998: 60). Myös ilman tekstitystä katsoja näkee ja kuulee, kun ohjelmassa riidellään, milloin ihmiset pelkäävät, milloin he sanovat lempeitä asioita toisilleen, milloin on tapahtunut onnettomuus tai milloin he nauttivat luonnosta täysin riittävästi. Joten tekstin tiivistäminen ei aina vaikuta ohjelman sisältöön merkittäväällä tavalla. (Ingo 2007: 286)

Tekstityksen tiivistämiseen löytyy monta eri keinoa. Ingon (1999: 38) mukaan tiivistämisen lähtökohtana voivat olla seuraavat neljä perusaspektia: kieliopillinen *rakenne*, kielen *variaatiot* eli tyylillinen tiivistämien, *semantiikka* ja *pragmatiikka*.

Rakenteellinen tiivistäminen tapahtuu kaikilla kielen tasoilla. Tähän vaikuttavat kirjaimet ja välimerkit, morfologia ja taivutuspäätteet sekä lause- ja virkerakenne. Esimerkiksi kirjaimet *i*, *j* ja *t* vaativat paljon vähemmän tilaa kuin *m* ja *o*. Seuraavassa esimerkissä on kullakin rivillä 20 kirjainta. (Ingo 1999: 38)

llll iiiii jjjjj jjjjj
mmmmm mmmmm ooooo ooooo mmmmm

Esimerkistä huomaa hyvin miten suuri ero kirjaimissa on. Jos on tarpeellista ja jos vain on mahdollista, kannattaa valita käännettävälle sanalle synonymi, joka kostuu niin sanotuista kapeista kirjaimista. Tällä tavalla voi säästää paljon tilaa. Täytyy kuitenkin myös pitää mielessä, että elokuvan tyyli ei muuttuisi liikaa. (Ingo 1999: 38)

Taivutusmuodoista tekstitykseen kannattaa valita lyhyimmät vaihtoehdot, jos ne ovat tyylillisesti samalla tasolla. Suomen kielessä on usein enemmän vaihtoehtoja kuin esimerkiksi ruotsin kielessä, koska suomi on runsasmuotoinen synteettinen kieli ja ruotsi on analyyttinen kieli. (Ingo 1999: 39) Synteettisessä kielessä sanojen väliset suhteet ilmaistaan sanojen taivutuksella, kun taas analyyttisessä kielessä ne ilmaistaan erillisillä sanoilla (MOT Gummerus Uusi suomen kielen sankirja 1.0). Ingo (1999: 39) antaa seu-

raavat esimerkit: tohtoreiden > tohtorien ja dottern **till** bagaren > bagarns dotter > bagardottern.

Tyylillinen tiivistäminen merkitsee sitä, että vastineeksi sanoille valitaan lyhyempiä sanoja, jotka ovat tyyliltään lähtötekstistä poikkeavia. Tähän liittyy aina riskejä, ja siksi täytyy olla tarkka siitä, ettei tyylillinen siirtyminen ole liian suuri. (Ingo 1999: 44–45)

Jag vet nog, han är *alkoholist*.
Tiedän, hän on *alkkis*

Semanttisessa tiivistämisessä merkitys eli sisältö on tiivistämisen lähtökohtana. Yksi tapa tiivistää semanttisesti on käyttää pronominia nimen tai muun sanan sijaan. Vaikeat vieraskieliset nimet voivat myös hankaloittaa lukemista, joten niiden tilalle on hyvä laittaa pronomini. (Ingo 1999: 45)

Anything new about *John Baymoore and Marion Connoly*?
- *Baymoore and Connoly* have been seen in Reno.

Jotakin uutta *kahdesta*
pääpäilystä?
Heidät on nähty Renossa.

Ingo (1999: 46) toteaa, että tämän tapaisia muutoksia voi käyttää varsinkin silloin, kun kuva tukee tekstiä. Kuvan avulla katsoja voi ymmärtää, keihin pronomineilla viitataan, vaikka edellinen esimerkki ei sitä tilannetta valaisekaan.

Kääntäjä voi myös yleistää sisältöä yläkäsitteillä tai muilla epätarkoilla sanoilla. Tätä käytetään myös usein silloin, kun kuva auttaa katsojaa ymmärtämään tarkan sisällön. (Ingo 1999: 47)

- Malin har en *jättefin ljusbrun kinesisk palatshund med långt hår och stora sorgsna ögon*, som hon åker omkring med på hundutställningar.

Malinilla on *hieno koira*, jota hän käyttää näyttelyissä

Pragmaattisessa tiivistämisessä, eli poisjätöissä, tekstittäjän täytyy ajatella tekstityksensä tarkoitusta, toimivuutta ja sitä, miten muut tilannetekijät auttavat katsojia ymmärtämään käännoästä. On siis hyvä muistaa, että kuva ja ääni auttavat katsojaa ymmärtämään juonen ja puheen merkityksen. (Ingo 1999: 47–48) Joskus kääntäjä voi jättää pois lauseenjäseniä, lauseita tai kokonaisia virkkeitä. Tämän vuoksi kohdekielen teksti ei ole yhtä informatiivista kuin lähtökielen teksti. (Koljonen 1998: 115)

Ingon (1990: 294) mukaan pragmaattisessa tiivistämisessä käytetyt poisjätöt voivat olla joko *semanttisia* tai *implisiittisiä*. *Semanttisessa* (suoranaisessa) poisjätössä poistetaan tieto, mikä ei tule esille teksti- tai kuvayhteydestä. Tieto voi olla joko niin sanottua turhaa tietoa, tai jotain hyvin olennaista, josta katsoja jää paitsi. *Implisiittisessä* poisjätössä taas poistetaan tieto, joka tulee esiin teksti- tai kuvayhteydestä. Aina ei kuitenkaan voi olla varma, että katsoja ymmärtää sellaista tietoa, joka ei suoranaisesti tule esille. Poisjätöt ovat myös merkittävämpiä muutoksia kuin esimerkiksi lisäykset, koska poisjätöt tekevät tekstistä vähemmän vivahteikkaan. (Ingo 1990: 294)

3 KIROILU JA SLANGI

Tässä luvussa käsittelen yleisesti kiro sanoja ja slangisanoja. Kerron kiro sanojen erilaisista luokittelutavoista ja miten itse luokittelen kiro sanat tutkielmassani. Käsittelen myös kiro sanojen haasteita ruutukääntämisessä. Otan esiin slangin, ja varsinkin Helsingin slangin, kehittymisen, slangin ominaispiirteitä sekä kerron slangisanaston alkuperästä. Keskityn Helsingin slangiin, tai niin sanottuun stadin slangiin, sillä elokuva, jota analysoin tutkielmassani, sijoittuu Helsinkiin.

3.1 Kirosanat

Kirosanojen määrittely on ongelmallista. Usein kiro sana liittyy tabu-sanaan, mutta näin ei kuitenkaan aina ole. Yksi *kirosanan* määritelmä on: ”ilmaisua tehostavia, karkeina pidettäviä sanoja, voimasana” (MOT Kielitoimiston sanakirja 2.0). Andersson ja Trudgill (1990: 53) ehdottavat, että kiro sanan voi tunnistaa kolmesta eri piirteestä: Sana viittaa johonkin asiaan, joka siinä kulttuurissa on tabu; sanaa ei käytetä sen kirjaimellisessa merkityksessä; sanalla ilmaistaan vahvoja tunteita ja asenteita. Esimerkkinä tästä voidaan tarkastella sanaa *perse*, joka on hieman arkisempi sana *takapuolelle*. *Perse* voi viitata seksuaalisuuteen, joten se voi myös olla tabu-sana. Verrataan lauseita *lensin perseelleni* ja *tämä juttu meni ihan perseelleen*. Ensimmäisessä lauseessa viitataan kirjaimellisesti siihen, että joku on kaatunut takapuolelleen. Toisessa lauseessa tarkoitetaan sitä, että jokin asia on mennyt huonosti. Sananvalinnasta toisessa lauseessa voidaan olettaa, että henkilö ei ole kovin iloinen tästä asiasta. Joten toinen lause täyttää kaikki Anderssonin ja Trudgillin kriteerit ollakseen kiro sana. Ensimmäisessä lauseessa taas on valittu hiukan arkisempi vastine takapuoli-sanalle, mutta sana ei kuitenkaan ole kiro sana. Ljung (1983: 278) taas ehdotta, että sana on kiro sana vasta kun sitä käytetään vihan, ärästyksen tai sen asteen ilmaisemiseksi.

Andersson antaa kirjassaan *Fult språk* (1985: 81) seuraavan esimerkin siitä, miten sanalla voi olla kaksi erilaista merkitystä. Pappi voi kirkossa käyttää sanoja *helveti* tai *saatana*, esimerkiksi lauseessa *Jos satutat ihmisiä, joudut helvettiin*. Silloin hän viittaa

tiettyyn paikkaan. Mutta jos sanotaan *Jos et hanki koulutusta, sinun elämä menee päin helvettiä*, voidaan olettaa, että sananvalinta on vahvempi ja rumempi vaihtoehto *mennä metsään* tai *mennä mönkään* sanoista. Sillä ei niinkään viitata kirjaimellisesti helvettiin.

Kirosanojen tulkinta riippuu myös tilanteesta. Sillä ei välttämättä aina ole halventava tarkoitus. Kun kaksi ystävää tapaa toisensa pitkästä aikaa, voidaan toiselle huutaa esimerkiksi *Matti perkele!* Tämä voi kylläkin ilmaista voimakasta tunnetta, mutta enemmän läheisyyden ja jälleennäkemisen iloa, kuin jotain negatiivista. Kirosanoilla on myös vahva sosiaalinen merkitys. Niitä käytetään erottuakseen jostakin ryhmästä, tai osoittamaan yhteenkuuluvuutta johonkin tiettyyn porukkaan. Teini-ikäisille on tyypillistä vahvistaa puheitaan *vittu*-sanalla osoittaakseen kuuluvuutensa johonkin ryhmään. (Voutilainen 2008)

Kirosanoilla on hyvin erityinen asema kielessä. Niiden käyttöä on pyritty säätelemään ja kieltämään, koska niitä on pidetty loukkaavina ja tarpeettomina kielenrumentajina. Kuitenkin, tai juuri tästä johtuen, voidaan olettaa, että kirosanat elävät osana jokaista luonnollista kieltä. Kirosanat myös muuttuvat kulttuurin mukana, eikä niistä tästä syystä tule vanhanaikaisia. Uskontoon viittaavat kirosanat ovat esimerkiksi vuosisatojen kuluessa heikentyneet, kun taas seksuaalisuuteen viittaavat kirosanat ovat vahvistuneet. (Voutilainen 2008)

Tabu-sanat ovat myös oma ongelmallinen ryhmänsä. Tabut ovat eri tavoin kiellettyjä tai säädeltyjä asioita yhteisössä, joihin liittyy vahva tunnelataus. Mutta juuri tästä syystä ne saavat vahvuutensa. Tabu-sanat eivät aina ole kirosanoja, vaan ne kehittyvät sellaisiksi vähitellen. Otetaan Anderssonin (1985: 78) antama esimerkki, ruotsinkielinen sana *varg*, eli susi. Satoja vuosia sitten Ruotsissa oli runsaasti susia, joten luonnollista oli, että ihmiset pelkäsivät niitä. Tämän myötä ihmiset rupesivat pelkäämään myös sanaa *varg*. Pelko tätä eläintä kohtaan johti siihen, että sana *varg* sai niin vahvan tunnelatauksen, että siitä tuli tabuksi julistettu puheenaihe. Näin ollen sanalle keksittiin muita synonyymeja, joilla ei ollut yhtä vahva tunnelataus, esimerkiksi *gråben*, *den gråe* ja *gullfot*.

Andersson, Trudgill ja Ljung määrittelevät kirosan suurin piirtein samalla tavalla, käyttäen eri sanoja tämän kertomiseen. Tässä työssä määritelmä perustuu heidän kaikkien näkemyksiin. Kirošana siis ilmaisee vahvoja tunteita ja asenteita, se on usein tabusana eikä sitä käytetä sen kirjaimellisessa merkityksessä. Jos sanaa käytetään sen kirjaimellisessa merkityksessä, ja se löytyy Paunosen (2000) slangisanakirjasta, olen luokitellut sen slangisanaksi. Eron näkee seuraavista esimerkeistä:

Nyt mä meen **paskalle**.
Jag ska **skita**.

Paska jätkä.
Vilken **nolla**.

Ensimmäisessä esimerkissä sanaa **paska** ja sen käännöstä **skit** käytetään kirjaimellisessa tarkoituksessa. Sana löytyy Paunosen (2000: 768) kirjasta, joten olen luokitellut sen slangisanaksi. Toisessa esimerkissä sanalla kuvataan hyvin negatiivisella tavalla ihmistä. Sana ilmaisee asennetta tätä henkilöä kohtaan ja näiden kriteerien mukaan sana lasketaan kirosanaksi.

3.1.1 Kirosanojen aihepiirit

Kirosanat voidaan jakaa erilaisiin luokkiin riippuen siitä, mihin aihepiiriin sanat kuuluvat. Luokittelutapoja on monia, ja seuraavaksi kerron kahdesta eri tavasta luokitella. Näiden avulla olen tehnyt oman luokitteluni, jota tulen käyttämään tutkielmassani. Olen valinnut Anderssonin ja Ljungin luokittelut pohjaksi omaan tutkimukseeni, koska myös heillä on ruotsinkielinen toisena vertailukielenä.

Lars-Gunnar Anderssonin (1985: 79) mukaan sanat voidaan jakaa seitsemään eri luokkaan:

- a. seksiin viittaavat sanat
- b. uskontoon viittaavat sanat
- c. ulosteisiin viittaavat sanat
- d. kuolemaan viittaavat sanat

- e. vammaisuuteen viittaavat sanat
- f. prostituutioon viittaavat sanat
- g. huumeisiin ja rikollisuuteen viittaavat sanat

Ensimmäiseen ja toiseen luokkaan kuuluvat sanat ovat hyvin yleisiä ja itsestään selviä. Näihin luokkiin kuuluvat muun muassa sanat *vittu*, *kyrpä*, *perkele* ja *helveti*. Myös ulosteisiin viittaavat sanat ovat osa jokapäiväistä elämäämme. Lapsilla on tiettyssä iässä niin sanottu kakkahuumori, mutta myös aikuisilla voi joskus olla vaikeaa löytää sopivia sanoja näille asioille. Voidaan esimerkiksi puhua *pissasta*, *kusesta*, *uriinista* ja *virtsa*sta, emmekä oikein tiedä milloin mikäkin sana on sopiva. (Andersson 1985: 80) Näistä sanoista olemme myös kehittäneet kirosanoja, kuten *paskapää* ja *kusipää* (Ljung 2006: 138).

Kuolemaan liittyvät sanat voivat myös olla hankala alue. Näitä sanoja käytetään eri lailla riippuen kenestä puhutaan ja kenen kanssa puhutaan. Kun puhutaan vieraista ihmisistä, käytetään ongelmitta sanoja *kuollut* ja *kuolema*. Ystävien kesken välttelemme näitä sanoja. Niiden sijaan yritämme sanoa saman hienovaraisemmin, esimerkiksi *nukkua pois*, *menehtynyt* tai *jättänyt meidät*. Joissakin kulttuureissa myös menehtyneen nimeä ei saa käyttää tiettyyn aikaan kuoleman jälkeen. Tämän ajan loputtua nimeä käytetään voimasanana, koska sen on saanut niin vahvan latauksen sinä aikana kun se oli kielletty. (Andersson 1985: 80)

Henkisestä ja fyysisestä vammautumisesta on myös vaikea puhua yhteiskunnassamme. Sen huomaa esimerkiksi jo siitä, kun puhuu pyörätuolissa istuvan henkilön kanssa, yrittää käyttäytyä niin luonnollisesti, että se yleensä johtaa hyvin epäluonnolliseen käytökseen. Sairailta ihmisiltä ei myöskään kysytä suoraan, onko heillä syöpä. *Syöpä* on aivan liian vahvasti latautunut sana. Kielellisesti korrekteja sanoja kuin *vammainen*, *hullu* ja *invalidi* on ruvettu käyttämään alentavasti ja halventavasti. Tämä on johtanut siihen, että ei oikein enää tiedetä, saako näitä sanoja käyttää niiden alkuperäisissä merkityksissä. (Andersson 1985: 81)

Prostituutio sekä huumeet ja rikollisuus ovat ei-toivottuja ilmiöitä. Vanhemmat puhuvat mielellään tyttärestään, joka on lääkärinä Helsingissä tai pojastaan, joka on asianajajana Oulussa. Harvemmin he kuitenkin mainitsevat, että heidän tyttärensä toimii prostituoituna Espoossa tai sitä, että heidän poikansa myy huumeita Karjaalla. Tällaisia sanoja voidaan myös käyttää kahdella eri tavalla. Esimerkiksi sanalla *huora*, voidaan oikeasti tarkoittaa naista, joka myy itseään, tai sitten sitä käytetään haukkumasanana. (Andersson 1985: 81)

Ljung (2006: 62) puolestaan jakaa sanat kuuteen eri aihealueeseen:

- a. uskontoon viittaavat sanat
- b. ulosteisiin viittaavat sanat
- c. sukupuolielimiin viittaavat sanat
- d. seksiin viittaavat sanat
- e. sodomiaan viittaavat sanat
- f. äitiin viittaavat sanat

Ljung (2006: 62) mainitsee kuitenkin, että näiden kuuden luokan lisäksi on myös pienempiä luokkia, kuten prostituutioon, masturbointiin, sairauksiin, eläimiin ja kuolemaan viittaavat sanat. Hän toteaa myös, että kaikkia sanoja ei voida sijoittaa tiettyyn luokkaan. Esimerkiksi englanninkielinen sana *bloody* ei Ljungin mukaan kuulu mihinkään luokkaan.

Luokat uskontoon ja ulosteisiin viittaavat sanat ovat samat kuin Anderssonin luokittelussa. Ljung on kuitenkin laittanut sukupuolielimiin ja seksiin viittaavat sanat kahteen eri luokkaan. Anderssonilla nämä kuuluivat samaan luokkaan. Sodomia tarkoittaa MOT Kielitoimiston sanakirjan (2012) mukaan eläimeen sekaantumista, mutta sodomiaan viittaavilla sanoilla Ljung tarkoittaa niitä sanoja, joilla on jonkinlainen yhteys anaaliseksiin. Hän toteaa, että nämä sanat olisi voitu sijoittaa joko seksiin tai ulosteisiin viittaaviin sanoihin, mutta koska anaaliseksi yhdistää molemmat luokat, hän käsittelee tätä omana luokkana. Esimerkkeinä hän antaa englanninkieliset *Up yours*, *Up your ass* ja ruotsinkielisen *Ta dig i arslet*. (Ljung 2006: 63–68)

Täysin uusi luokka Anderssonin luokitteluun verrattuna on äitiin viittaavat sanat. Tähän luokkaan Ljung sijoittaa kaikki rumat sanat, jotka sisältävät seksuaalisia vihjauksia jonkun äidistä, siskosta tai toisesta naispuolisesta sukulaisesta. Ihmisen sukujuuret ja äidin kunnia on monessa kulttuurissa tärkeää ja juuri sen takia tällaiset kiro sanat ovat syntyneet. Ruotsinkielessä sanotaan *Din mamma är...* tai *Knulla din mamma*, suomenkielessä puolestaan *Sun mutsis on...* Englanninkieliset *motherfucker* ja *son of a bitch* ovat yleisiä haukkumasanoja. (Ljung 2006: 63–68)

Anderssonin ja Ljungin luokittelussa on sekä yhtäläisyyksiä että eroavuuksia. Heidän luokittelujensa avulla olen tehnyt tässä tutkielmassa käytettävän luokittelun, jossa jaan kiro sanat kolmeen eri luokkaan aihepiirien mukaan. Koska äitiin viittaavia kiro sanoja harvemmin käytetään suomen kielessä, olen jättänyt sen luokan pois. Kuten jo aikaisemmin mainitsin, sodomiaan viittaavat sanat voidaan yhdistää seksiin viittaaviin sanoihin, joten sodomiasta ei myöskään tule omaa luokkaa. Päätin yhdistää seksiin ja sukupuolielimiin viittaavat sanat yhteen luokkaan, koska vaihtelua niissä sanoissa ei hirveästi ole. Tutkielmassani käytetty luokittelu on seuraava:

- a. uskontoon viittaavat sanat
- b. seksiin ja sukupuolielimiin viittaavat sanat
- c. ulosteisiin viittaavat sanat

Jotkut luokat olen yhdistänyt ja toiset olen jättänyt pois. Osa Anderssonin ja Ljungin luokista voi kuulua johonkin minun luokkaani, vaikka nimi ei sitä kerro. Esimerkiksi prostituutioon viittaavat sanat kuuluvat tutkielmassani luokkaan b., eli seksiin ja sukupuolielimiin viittaavat sanat. Luokittelu perustuu niihin kiro sanoihin, joita *Rööperi* - elokuvassa esiintyy.

3.1.2 Kiro sanojen käyttö repliikeissä

Ljung (1983: 227–295) on artikkelissaan *Fuck you shithead! Om översättningen av amerikanska svordomar till svenska* tutkinut kiro sanojen konstruktioita ja jakanut nämä sanat erilaisiin luokkiin. Ljung käyttää sanaa konstruktio, mutta itse olen valinnut puhua

kirosanojen käytöstä replikeissa. Ljungin luokittelu on tarkoitettu englanninkielisille kirosoille, ja tästä syystä suomenkielisten kirosanon luokittelu voi olla hankalaa.

Ljung (1983: 280) jakaa kirosanat kahteen pääryhmään, *itsenäiset ilmaisut* ja *osa muuta ilmausta*. Itsenäiset ilmaisut voidaan jakaa neljään eri alaryhmään, kun taas osa muuta ilmausta-ryhmä jakautuu kolmeen alaryhmään. Luokittelu perustuu Ljungin tutkimuksen aineistoon ja sekä ruotsinkieliset että englanninkieliset esimerkkilauseet ovat hänen aineistostaan. Kaikkia ryhmiä ei ole olemassa suomenkielessä tai ruotsinkielessä, kuten esimerkiksi sanan sisäinen kirošana, *absogoddamlutely*, mutta yritän parhaani mukaan soveltaa tätä luokittelua kun analysoin oman aineistoni kirosoja.

Taulukko 1 näyttää Ljungin luokittelun ja se on esitetty samalla tavalla kuin Ljung artikkelissa *Fuck you shithead!* (1983: 280). Taulukko on kokonaisuudessaan seuraavalla sivulla, jotta siitä saisi kokonaiskuvan.

Taulukko 1. Tavallisimmat kirosanakonstruktio Ljungin mukaan (1983: 280)

SJÄLVSTÄNDIGA YTTRANDEN		Utrop	Hell! Shit! Fuck homework! Helvete! Fan! Åt helvete med läxorna!
		Uppmaning	Go to hell! Dra åt helvete!
		Epitet	You bastard! Din fan!
		Nedsättande påstående	Ho Chi Min sucks! H C M är ett kräk!
DEL AV YTTRANDEN	UTANFÖR SATSEN	Talakts- adverbial	He´s the president for God´s sake! He fucking left! Han är ju för fan president! Han gick fan i mig!
		Reaktions- signaler	You bet your sweet ass he did! Det kan du ge dig fan på att han gjorde! In the pig´s hole I did! I helvete att jag gjorde!
	INOM SATSEN	Talarens ogillande	Give me the damn book! Ge mig bokfanskapet!
		WH + emfas	Who the hell do you think you are? Vem fan tror du att du är?
		Grad- uttryck	We worked like hell! He´s damned good! Vi arbetade som fan! Han är jävligt bra!
		Emfas	She kissed me on the goddam lips! Hon kysste mig rakt på munnen!
		Idiom	I don´t give a damn! Det ger jag mig fan i!
	INOM ORD OCH FRAS	Absogoddamlutely! Merry fucking Christmas!	

Ensimmäiseen pääryhmään, itsenäisiin ilmaisuihin, kuuluvat huudahdukset (utrop), kehotukset (uppmaning), epiteetit, eli luonnehtiva määritesana (epitet) ja alentavat väittämät (nedsättande påstående) (MOT Kielitoimiston sanakirja). Ljungin (1983: 279) mukaan viimeistä ryhmää ei esiinny ruotsinkielessä, enkä myöskään itse ole aineistostani löytänyt siihen kuuluvaa kirosanaa.

Kun kirosana on osa muuta ilmausta, mutta lauseen ulkopuolella, se voi kuulua kahteen eri ryhmään, asenneadverbiaaleihin (talaktsadverbial) tai reaktion merkkeihin (reaktions signaler). Asenneadverbiaali kertoo puhujan asenteesta siihen, mitä hän sanoo. Se voi ilmaista muun muassa ärsytystä tai vihaa. (Kotimaisten kielten tutkimuskeskus 2008) Tämä kohdistuu koko lauseeseen, ei tiettyyn sanaan. (Ljung 1983: 280) Reaktion merkejä ei aineistossani ole.

Lauseensisäiset kirosanat Ljung (1983: 280) jakaa viiteen ryhmään. Puhujan paheksuntaa (talarens ogillande) ei aineistostani löydy, mutta kaikkia muita ryhmiä on. WH + emfaasiin (WH + emfas) kuuluvat Ljungin (1983: 279) mukaan sellaiset lauseet, jotka alkavat kysymyspronominilla tai kysymysadverbilla ja jatkuu korostavalla ilmaisulla. Esimerkkeinä hän antaa *What the hell* ja *how the fuck*. Emfaasi (emfas) on siis jonkun tietyn sanan painotus tai korostus. Ljungin mukaan emfaasia ei esiinny ruotsinkielessä, mutta aineistossani olen löytänyt yhden esimerkin, jonka luokittelisin emfaasiksi sekä suomen että ruotsinkielellä. Tässä kyseisessä esimerkissä sana ei ilmaise puhujan paheksuntaa, vaan painottaa yhtä tiettyä sanaa, ja tämän vuoksi luokittelisin sen emfaasiksi. Kun kirosana ilmaisee tapaa tai määrää, se kuuluu asteen ilmaisemiseen (grad uttryck). Idiomi (idiom) vuorostaan tarkoittaa vakiintunutta ilmaisua (Nurmi 1998: 243).

Kuten jo aiemmin mainitsin, viimeistä ryhmää, eli sanan sisäistä kirosanaa (inom ord och fras), ei esiinny suomenkielessä eikä ruotsinkielessä. Ljungin (1983: 279) mukaan ruotsinkielessä on samantyylinen tapa ilmaista asioita, *någon jävla stans*, mutta se ei kuitenkaan ole ihan verrattavissa tähän ryhmään.

3.1.3 Kirosanat ruutukääntämisessä

Kirosanoja käännettäessä ruututeksteiksi, eli tekstityksiksi elokuvissa ja televisiossa, kääntäjä kohtaa haasteita. Ljungin (1983: 277–278) mukaan haasteet johtuvat osittain kielten rakenteellisista eroista ja siitä, mihin aihealueeseen eri kulttuurien kirosanat liittyvät. Kielten rakenteellisen eron esimerkkeinä hän antaa englanninkieliset kirosanat *absogoddamlutely* ja *merry fucking Christmas*. Tämänlaisia rakenteita ei voi kääntää suoraan ruotsiksi tai suomeksi. Kirosanojen alkuperästä hän kirjoittaa, että esimerkiksi amerikkalaiset käyttävät paljon kirosanoja, jotka viittaavat ruumiillisiin elimiin ja tehtäviin, kun taas suuri osa ruotsinkielisistä kirosanoista viittaa uskontoon. Ljung toteaa myös, että kääntäjällä on oltava hyvä tunne siitä, mikä on kohdekielelle sopiva käänös ja joskus on jopa parempi jättää kirosana kääntämättä. Tämänlaisissa tilanteissa täytyy muistaa eri maiden kulttuuriset ja kielelliset erot.

Kiurun ja Montinin (1991: 42–43) mukaan Irma Sorvali kuvailee kääntäjän tehtäviä kirosanoja käännettäessä seuraavasti. Sorvalin mukaan kääntäjän ensisijainen tehtävä on toistaa lähtötekstin sanoma kohdekielelle, ja sen lisäksi antaa lukijalle käsitys siitä, mitä alkuperäistekstin kirjoittaja on tekstillään halunnut sanoa. Kääntäjän tehtävänä on siis siirtää kohdekielelle ne tunteet ja asenteet, joita lähtötekstin kirosanat ilmaisevat. Kääntäjän on myös löydettävä kirosana, joka on vahvuusasteeltaan yhtä vahva, kuin lähtötekstin kirosana. Hänen täytyy siis tietää erot kirosanojen voimakkuudesta ja niiden käytöstä sekä lähtö- että kohdekielellä.

Kääntäjän täytyy myös muistaa, että puhuttu kieli ja kirjoitettu kieli on kaksi aivan eri asiaa. Puhetilanteissa nähdään toisen henkilön reaktiot ja saadaan viitteitä siitä, onko kielellinen tyyli sopiva juuri siinä tilanteessa. Kirjoitettu kieli on yleensä korrektia ja yleiskielistä. Kun taas kuunnellaan puhetta, kirosanan käyttöä ei edes välttämättä huomaa, mutta kirjoitettuna kirosana tuntuu voimakkaammalta ja vakavammalta. (Anderson 1985: 76–77; Vertanen 2007: 153)

Kirosanojen kääntämisessä on tärkeää tietää lähtökielen ja kohdekielen kulttuurilliset erot. Kyse ei siis pelkästään ole kirosanojen voimakkuudesta, vaan myös siitä, millä

tavalla kirosanoja käytetään eri maissa ja kulttuureissa. Diaz Cintas & Remael (2007: 196–197) kertovat, että vaikka kirjoitettu kieli usein tuntuu voimakkaammalta kuin puhuttu kieli, niin kirjoitetussakin kielessä on eronsa, riippuen missä tekstiä lukee. He tarkoittavat sillä sitä, että esimerkiksi on yksin kotona kirjaa lukiessa kirosanan lukeminen ei tunnu hirveän voimakkaalta. Mutta jos esimerkiksi on elokuvateatterissa, jossa on paljon ihmisiä, kirosanan lukeminen elokuvan tekstityksessä tuntuu paljon voimakkaammalta. Joten kääntäjällä on paljon mietittävää käännösratkaisua tehdessään.

Kirosanoja jätetään myös kääntämättä tilan puutteen vuoksi. Tärkeintä on saada olennainen tieto esille, ja kirosanat eivät aina kuulu siihen. Usein kuva ja ääni auttavat katsojaa ymmärtämään kiroilijan mielentilan ilman kirjoitettua kirosanaa. (SKTL 2012a) Joskus kuitenkin kirosanalla on jonkinlainen temaattinen merkitys, ja olisi tärkeää esimerkiksi välittää samanlainen kuva ja tunne tietystä henkilöstä, jolle kiroilu voi vaikka olla tärkeä ominaispiirre (Diaz Cintas & Remael 2007: 197).

Yhdelle kirosanalle ei ole yhtä ainoaa oikeaa vastinetta. *Helvetti* ei aina voi olla ruotsiksi *helvete*. Jokaisessa tilanteessa täytyy tarkastella kaikkia yllämainittuja seikkoja ja aina kääntää kirosana juuri sen tilanteen kontekstin mukaan. On myös hyvä muistaa, että monelle kirosanalle löytyy hiukan lievempi synonyymi, jota voi käyttää niin että kirosanaa ei tarvitse jättää pois. (Diaz Cintas & Remael 2007: 200)

Minna Hjort on kyselyn avulla tutkinut, millaiset ohjeet ja periaatteet auttavat kääntäjiä kirosanoja kääntäessä. Kyselyyn vastasi 43 av-kääntäjää. Hänen kyselynsä osoitti, että kääntäjät usein saavat ohjeita ja neuvoja kirosanojen kääntämisessä. Kääntäjät myös kertoivat, että he keskustelevat aiheesta usein kollegoidensa kanssa. Ohjeita he saivat juuri kollegoilta, esimiehiltä sekä opettajilta. Ohjeissa pyydettiin usein kääntäjiä käyttämään lievempiä kirosanoja tai vähentämään niiden määrää. Yksi kääntäjä kuitenkin kertoi, että häntä oli käsketty kääntämään kirosana juuri niin kuin se lähtökielessä on. Kääntäjät saivat erilaisia ohjeita myös riippuen siitä, mikä ohjelman kohderyhmä ja lähetysaika oli. Kyselyssä tuli myös ilmi kaikki aikaisemmin mainitut asiat, eli jokainen tilanne on erilainen, ja täytyy ottaa huomioon kuva, ääni, kulttuurierot, konteksti, tilan puute sekä puhutun ja kirjoitetun kielen välinen ero. (Hjort 2009)

3.2 Slangisanat

Slangin määrittely on hyvin vaikeaa. Joskus slangilla tarkoitetaan arkipäivästä kieltä, jota kaikki ihmiset joskus käyttävät. Tähän määritelmään kuuluisi muun muassa murteet, eri ammattiryhmien termistöt sekä työläisyhteisössä puhuttu kieli. Useimmiten slangilla kuitenkin tarkoitetaan sellaisia sanoja, jotka eivät ole niin hienoja ja hyväksyttäviä. Slangisanojen ja muiden sanojen välillä ei kuitenkaan ole selkeää rajaa. Ihmisillä on erilainen mielikuva siitä, mitkä sanat ovat slangia ja mitkä eivät. Usein vanhemmat ihmiset voivat olla sitä mieltä, että jokin tietty sana on slangia, kun taas nuorempi sukupolvi on sitä mieltä, että sana kuuluu tavalliseen arkikieleen. Monet sanat voivat myös ilmestyä kieleen slangisanana ja ajan myötä kyseinen sana hyväksytään yleiskieleen. (Norstedts svenska slangordbok 1998: VI)

Andersson (1985: 165–166) erottaa slangisanat ja muotisanat sillä perusteella, että slangisanat ovat rajoitettu tiettyyn paikkaan kun taas muotisanat käytetään koko maassa. Syynä tähän olisi se, että slangisanat muodostetaan yhteiskunnan alemmissa luokissa, eikä heillä ole kanavia, joiden kautta voisi levittää näitä sanoja. Muotisanat taas kuuluvat hiukan korkeampiin yhteiskunnan luokkiin, joihin esimerkiksi toimittajat kuuluvat, ja tiedotusvälineiden kautta muotisanat levittyvät paljon helpommin. Andersson toteaa myös, että jos poliitikko tai psykologi käyttää uutta sanaa, siitä tulee useimmiten muotisanat, mutta jos jalkapallofanit tai nuorisojengi käyttää uutta sanaa, siitä tulee slangisana.

Slangia on puhuttu Helsingissä yli sata vuotta. Sitä kutsutaan Stadin slangiksi. Slangin synty liittyy 1800-luvun loppuvaiheeseen, kun Helsingistä kehittyi Suomen ensimmäinen suurkaupunki, ja tämä toi mukanaan suuria muutoksia. Kaupungin väkiluku moninkertaistui lyhyessä ajassa kun Helsinki teollistui ja samalla kaupungin kielisuhteet muuttuivat. Helsinki, joka 1800-luvun puolivälissä vielä oli lähes täysin ruotsinkielinen kaupunki, muuttui ja vuosisadan vaihteeseen mennessä kaupungissa oli jo puolet äidinkieltään suomenkielisiä. Huomion arvoista muutoksen yhteydessä oli se, että eri kieltä puhuvat työläiset kuitenkin asettuivat asumaan samoille alueille tiettyihin kaupunginosiin. Näillä alueilla puhuttiin siis sekä suomea että ruotsia kodeissa, työpaikoilla ja pihhoilla. Kielirajoja ei näillä alueilla juuri tunnettu ja ihmiset menivät jopa naimisiin

kielirajoista välittämättä. Kyseisissä kaupunginosissa kaksikielisyys ei ollut mikään huono asia. Yleensä ensimmäisen polven muuttajat eivät oppineet heille vierasta kieltä kovinkaan hyvin, mutta kaikki tulivat silti toimeen omilla kielitaidoillaan. Suuri ero nykypäivään oli se, että toisten puutteellisia kielitaitoja ei pilkattu. Seuraava sukupolvi kasvoikin täysin kaksikielisessä ympäristössä, eikä heistä aina voinut olla varma, oliko suomi vai ruotsi heidän pääkielensä. (Paunonen 2000: 14–15)

Näihin aikoihin ihmiset siis seurustelivat sekä töissä että vapaa-ajalla yli kielirajojen. Myös jengimuodostumat olivat tavallisia siihen aikaan, eivätkä nekään koostuneet pelkästään suomenkielisistä tai ruotsinkielisistä tietyistä sosiaaliluokista, vaan jengit jakautuivat kaupunginosan tai korttelin mukaan. Ruotsinkieliset ja suomenkieliset olivat sekaissain jengeissä, joissa ”meidän piha” tai ”meidän kortteli” loi yhteenkuuluvuuden tunnetta. Nämä jengit koostuivat työläisten pojista ja jengit tappelivat usein keskenään. Täällä syntyi Helsingin vanha slangi. Aluksi slangi yhdisti saman pihan tai saman korttelin pojat yhdeksi joukoksi. Sillä ei siis ollut mitään tekemistä muodikkaan nuorisokielellä, jota se tänä päivänä usein edustaa. Slangi ei myöskään ollut mikään ystävien kanssa keksitty kieli, vaan kieli, jota sekä suomen- että ruotsinkieliset vaivatta ymmärsivät. Kun suomenkielinen sanoi *friidu oli redi, kundi dorka*, ruotsinkielinen sanoi *friidon va redi, konden dorka*. Sama asia ilmaistiin melkein täsmälleen samalla tavalla kahdella eri kielellä. (Paunonen 2000: 15–16)

1940-luvulle saakka slangi säilyi suhteellisen muuttumattomana, mutta kun Helsinki vielä suomalaistui, slangin ei enää tarvinnut yhdistää eri kieliryhmiä. Tässä vaiheessa slangi rupesi kuulumaan selvemmin tiettyihin ikäryhmien kieleen. Vanhassa slangissa suurin osa sanoista oli ruotsalaisperäisiä, kun taas uudemmassa slangissa valtaosa ilmauksista tulevat suomen kielestä, joko yleiskielestä tai murteista. Vaikutteita rupesi myös tulemaan Yhdysvalloista, varsinkin nuorille suunnatusta viihteestä, lehdistä ja elokuvista. (Paunonen 2000: 16)

Helsingin slangin voi jakaa kahteen aikakauteen. Ensimmäinen on Vanha Stadin slangi, joka jakautuu kahteen alaryhmään: a. slangin syntyvaiheet vuosina 1890–1919 ja b. stadin slangin kultakausi vuosina 1920–1949. Toinen on Uudempi Stadin slangi, jonka

ryhmät ovat a. yhtenäisen koululaisslangin aika vuosina 1950–1975 ja b. eriytyvien nuorisokulttuurien slangit vuodesta 1976 eteenpäin. Vaikka slangin sanasto ja äännerakenteet ovat muuttuneet ajan myötä, suuri osa 1900-luvun alkupuolen slangisanastosta on vielä todellisuutta tänäkin päivänä. Yksi esimerkki siitä on sana *safka*, joka tarkoittaa ruokaa. Muutoksista huolimatta yhtäläisyyksiäkin on vielä vanhan slangissa ja nykyslangissa. Vanha Stadin slangin perintö elää siis yhä. (Paunonen 2000: 17)

3.2.1 Stadin slangisanaston alkuperästä ja sen keskeisiä aihepiirejä

Vanhassa Stadin slangissa on ollut eniten ruotsalaisperäisiä sanoja. Ruotsi oli pitkään ollut Helsingin valtakieli, ja sen asema oli Stadin slangin syntyessä vahva. 1800-luvulla Helsingin ruotsinkieliset puhuivat jo omaa slangiaan, josta on otettu vaikutteita vanhaan Stadin slangiin. Ruotsalaisperäisten sanojen osuus slangissa on noin 75 %, kun taas suomalaisperäisten osuus on vain noin 20 %. Venäjästäänkin on tullut muutamia vaikutteita ja yksittäisiä sanoja muista kielistä. Joistakin sanoista ei voi olla aivan varma, onko se lähtöisin suomesta vai ruotsista, niin kuin esimerkiksi pollari (poliisi vai polis), joten nämä luvut eivät ole täysin luotettavia.

Suuri osa slangin ruotsalaisperäisistä sanoista on ruotsin yleiskielestä tai arkisesta puhekielestä. Näitä sanoja on sitten muokattu esimerkiksi tyypillisillä johtimilla niin, että ne sopivat suomalaiseen slangiin. Muutama esimerkki tällaisista sanoista on *broidi*, joka tulee sanasta *bror* ja tarkoittaa veljeä, ja *skutsi*, joka tulee sanasta *skog* ja tarkoittaa metsää. Osa ruotsalaisperäisistä sanoista on myös tullut ruotsalaismurteista. Kun ihmiset muuttivat esimerkiksi Sipoosta tai Inkoosta Helsinkiin, he veivät mukanaan omia murresanoja. Esimerkiksi Sipoon ruotsalaismurteessa käytetään sanaa *dåke*, jolla viitataan humalaan. Tästä sanasta on kehittynyt Stadin slangiin *dokaaminen*, eli alkoholin juominen. Myös Helsingin ruotsinkielisestä slangista on tullut vaikutteita, kuten sanat *fibaa*, joka tarkoittaa epäonnistumista, sekä *vippaa*, joka tarkoittaa lainaamista. Tukholman koululaisten ja rikollisten slangistakin on saatu ilmauksia Helsingin slangiin, vaikka sanat joskus kuulostavat niin suomenkielisiltä. Esimerkkejä tästä on poliisia tarkoittava *jepari* sekä koululaisten juhliä tarkoittava *hipat*. (Paunonen 2000: 28–29)

Suomalaisperäisillä sanoilla on hyvin samanlainen tausta kuin ruotsalaisperäisillä. Osa on peräisin suomen yleiskielestä, osa suomen murteista sekä osa rikollisten kielestä. Venäläisperäisiä sanoja on Helsingin murteessa aina ollut vähän, ja niistäkin monet sanat kuuluivat pelkästään vanhaan Stadin slangiin. Hiukan uudempia ja tutumpia sanoja ovat ruokaa tarkoittava *safka*, paikkaa tarkoittava *mesta*, sekä ymmärtämistä tarkoittavat sanat *bonjaa* ja *snaijaa*. (Paunonen 2000: 30; Paunonen 2002)

Englanninperäisiä sanoja vanhassa Stadin slangissa ei montaa ollut, mutta 1940–50-luvulla sieltä rupesi tulemaan paljonkin slangisanoja. Vanhan slangin esimerkki on *knaiffi*, joka tarkoittaa veistä, ja uudempia esimerkkejä on musiikkikappaletta tarkoittava *biisi*, tunnetta tarkoittava *fiilis*, sekä katua tarkoittava sana *striitti*. Myös saksasta ja italiasta on saatu joitakin sanoja. Muun muassa nukkumista tarkoittava *slaafaaminen* näyttäisi tulevan suoraan saksan *schlafen* sanasta, ja italiasta olemme lainanneet naista tarkoittavaa sanaa *donna*, sekä rintoja tarkoittavaa sanaa *lollot*. (Paunonen 2000: 31–32)

Stadin slangi eroaa tietyllä tavalla suuresti muista suurkaupunkien slangeista. Siihen on tullut vaikutteita ja aineksia monesta maasta ja monista kielimuodoista. Esimerkiksi Tukholman slangi perustuu suurimmalta osin ruotsin kieleen, Lontoon slangi englannin kieleen ja Pariisin slangi ranskan kieleen. Helsingissä suomen- ja ruotsinkielisten poikien piti tulla toimeen keskenään, sekä joskus myös venäläisten kanssa. Tämä johtikin siihen, että slangiin syntyi sanoja kuten *duunimesta*, jossa alkuosa on ruotsia ja loppuosa venäjää. (Paunonen 2000: 32)

Slangi on usein heijastanut käyttäjiensä ympäristöä ja elämäntilannetta. Kun rahalla pelaaminen oli ajankohtaista, rahan ansaitsemiseen liittyviä ilmauksia rupesi esiintymään slangissa. Kun Suomeen tuli uusia muotivirtauksia, vaatteista kehitettiin slangisanoja. Muutamat aiheet ovat kuitenkin aina olleet suosittuja slangin aihepiireinä. Ehdottomasti tavallisin aihepiiri on ollut tytöt ja naiset. Tyttöä ja naista tarkoittavia slangisanoja on ajan mittaan ollut käytössä yli kaksisataa. Näillä sanoilla on usein myös jokin muu merkitys, esimerkiksi tyttöystävää tarkoittava sana *heila*, tai huonomaineista tyttöä tarkoittava *ilotyttö*. Osa näistä sanoista on ollut lyhytikäisiä, kun taas toiset ovat vieläkin käytössä Helsingin slangissa. Muita suosittuja aihepiirejä ovat pojat ja miehet, seksuaa-

lisuus, alkoholi ja humalassaolo, harmittaminen ja selkään antaminen, raha, poliisi sekä maalaiset. Näihin sanoihin yhdistettiin usein myös jokin toinen tarkoitus, esimerkiksi tyhmä ja ikävä tai hauska ja mukava. Nämä sanat olivat myös itsessään slangin suosittuja aihepiirejä. (Paunonen 2000: 33–35; Paunonen 2002)

3.2.2 Stadin slangin ominaispiirteitä

Vanhassa Stadin slangissa on paljon epäsuomalaisia piirteitä, jotka harvoin kuuluvat suomen yleiskieleen. Näitä piirteitä ovat esimerkiksi yleiskielen kannalta niin sanotut vieraat konsonantit sekä epäsuomalaiset konsonanttiyhdistelmät. (Paunonen 2000: 17)

Vieraita äänneitä suomen kielessä ovat *b, d, g, f, š, ja tš*. Tyypillisin äänneellinen ominaispiirre Helsingin vanhassa slangissa on *š*, joka esiintyy usein yhdessä *t:n* kanssa. Esimerkkejä tästä äänneestä löytyvät sanoista *šingraa*, joka tarkoittaa lähteä pois, *tšii-kaa*, joka tarkoittaa katsoa sekä *mutši*, joka tarkoittaa äitiä. Nämä vieraat äänneet antoivat vanhalle slangille pehmeämmän sävyn, jota kaikki eivät kuitenkaan oppineet. *B:n*, *d:n* ja *g:n* sijaan jotkut käyttivät *p:tä*, *t:tä* ja *k:tä*. Niissä jengeissä, joissa oli enemmän ruotsinkielisiä poikia, vieraat konsonantit olivat tavallisempia. (Paunonen 2000: 17–19; Kaupunkilaisuus 2013)

Vieraiden äänneiden lisäksi sananalkuiset konsonanttikasaumat ovat slangille tyypillinen piirre. Yleiskielessäkin törmätään kahteen konsonanttiin sanojen alussa, mutta suurin osa näistä sanoista on lainasanoja. Sanan alussa kolme konsonanttia on jo yleiskielessä todella poikkeuksellista, mutta slangissa niitäkin löytyy. Esimerkkejä konsonanttikasaumista ovat sanat *flagga*, joka tarkoittaa lippua, *graga*, joka tarkoittaa kaulusta, *sklabbi*, joka tarkoittaa jalkaa sekä *sproogaa*, joka tarkoittaa puhua. Yleiskielessä kahden konsonantin yhtymiä on 30 kun taas slangissa niitä on 36. Suurin ero onkin siinä, millä kirjaimilla sanat alkavat. Yleiskielessä tavallisimmat yhtymät ovat *pr*, *tr*, *kr*, *pl* ja *st*. Slangissa taas tavallisimmat yhtymät ovat *sk*, *ts (tš)*, *st sp* ja *sn*. S-alkuiset sanat ovatkin yleisiä slangissa ja ne tulivat mukaan kuvioihin 1940–50-lukujen taitteessa, kun slangissa tapahtui suuria muutoksia. (Paunonen 2000: 19–21; Kaupunkilaisuus 2013)

Epäsuomalaiset vokaaliyhdistelmät ovat toinen olennainen osa slangia. Ingon (2000: 16) mukaan suomen vokaaliston erikoispiirteenä on vokaalisointu, joka tarkoittaa sitä, että suomen sanassa on joko pelkästään etuvokaaleja tai pelkästään takavokaaleja. Etuvokaaleja ovat y, ä, ja ö ja takavokaaleja ovat a, u ja o. Vokaalit e ja i ovat neutraaleja ja voivat näin ollen olla sekä etu- että takavokaalisissa sanoissa. Paunosen (2000: 21–22) mukaan nämä säännöt ovat myös ratkaisseet sen, miten lainasanat mukautuvat suomen kieleen. Esimerkiksi ruotsin sanasta *bytta* on saatu suomen sana pytty ja ruotsin *rövare*-sanasta on saatu ryöväri. Sanat ovat muuttuneet siten, että vokaalisointua seurataan. Slangissa näitä sääntöjä ei kuitenkaan seurata. Vanhassa Stadin slangissa on ainakin 17 sellaista vokaaliyhdistelmää, jotka eivät noudata tätä sääntöä. Esimerkkejä ovat *fyrkka*, joka tarkoittaa rahaa, *lääraa*, joka tarkoittaa opettaa sekä *ööga* joka tarkoittaa silmää.

Verbintaivutukset ja kysymyslauseet ovat myös erilaisia slangissa kuin yleiskielessä. Yleiskielessä on sellaisia verbejä, joissa on *-ta*, *-tä* aines perusmuodossa, niin kuin hyppätä ja vastata. Slangissa tätä ainesta ei ole, vaan sijalle tulee pitkä vokaali. Verbien perusmuodot ovat siis esimerkiksi *duunaa*, joka tarkoittaa tehdä jotakin ja *kekkaa*, joka tarkoittaa keksiä jotakin. Myös kysymyslauseissa käytetään erilaista ainesta slangissa kuin yleiskielessä. Yleiskielessä kysymys saadaan lisäämällä sanaan liitepartikkeli *-ko* tai *-kö*, esimerkiksi vieläkö. Slangissa liitepartikkeli vuorostaan on *-ks*, esimerkiksi vieläks. Tavallista on myös, että yksikön 2. persoonan pronomini on kirjoitettu yhteen verbin kanssa, esimerkiksi *tuutsä*, tai jopa niin, että loppuvokaali on kadonnut kokonaan, esimerkiksi *snaijaaks* (snaijaaks sä). (Paunonen 2000: 22–24)

Slangisanojen muodostamiseen on käytetty johdinaineksia. Johtimet liitettiin suomen- tai ruotsinkielisiin sanoihin, ja niistä oli kehitetty slangisanoja. Helsingin slangissa tavallisimmat johtimet olivat *-ari*, *-is*, *-ka*, *-tsa*, *-tsi*, *-tsu*, *-ski*, *-sku*, *-sa* ja *-de*. *-Ari*-johdinta on useimmiten käytetty sellaisille sanoille jotka tarkoittavat tekijää, esimerkiksi *brankkari*, joka tarkoittaa palomiestä. Toinen yleisimmistä johtimista oli *-is*, jolla on muodostettu muun muassa paikannimiä ja pelien nimityksiä. Esimerkkejä tästä on *Es-pis*, joka tarkoittaa Esplanadia, sekä *lentis*, joka tarkoittaa lentopalloa. Myös johtimella *-ka* on muodostettu paljon paikannimiä, niin kuin *Drumssika*, joka tarkoittaa Lauttasaarta, ja *Tölika*, joka tarkoittaa Töölöä. Johdinta *-ka* käytettiin myös esimerkiksi rahan il-

mauksien muodostamiseen, esimerkiksi *tisika*, joka tarkoittaa kymmentä penniä, mutta myös yleisnimien muodostamiseen, joista vähän uudempi esimerkki on *ratikka*, joka tarkoittaa raitiovaunua. (Paunonen 2000: 25–27; Paunonen 2002)

4 ELOKUVAN JA SEN RUOTSINNOKSEN KIRO- JA SLANGISANOJEN ANALYYSI

Tutkielmassani tutkin kiro sanoja ja slangisanoja Rööperi-elokuvasta. Tutkin aineistoani poimimalla kaikki kiro sanat ja Helsingin slangisanat repliikeistä. Kiro sanat jaan luokkiin aihepiirien mukaan. Luokittelun olen muokannut tähän tutkielmaan sopivaksi Anderssonin ja Ljungin kategorioiden avulla. Tarkastelen myös kiro sanojen käyttöä repliikeissä, ja sen teen Ljungin mallin mukaan. Aineistoni kiro sanat ja niiden ruotsinnokset löytyvät liitteestä 1. Kaikkien kiro sanojen käyttötarkoitukset löytyvät liitteestä 2. Slangisanojen käänösratkaisut jaan kolmeen ryhmään, slangisanat, jotka ovat käännetty slangisanalla, slangisanat, jotka on käännetty yleiskielisellä sanalla tai jätetty kääntämättä ja slangisanat, joille löytyy monia eri vastineita tekstityksessä. Slangisanat ja niiden käänökset löytyvät liitteestä 3.

4.1 Kiro sanojen aihepiirit

Anderssonin ja Ljungin kategorioiden avulla olen tehnyt oman luokittelun kiro sanojen aihepiireistä. Aineistoni kiro sanat olivat tyypiltään sellaisia, että päädyin seuraavaan kolmeen luokkaan: a. uskontoon viittaavat sanat, b. seksiin ja sukupuolielimiin viittaavat sanat sekä c. ulosteisiin viittaavat sanat. Kiro sanoja on aineistossani yhteensä 66 kappaletta. Niistä 41 kiro sanaa on käännetty ruotsinkielisessä tekstityksessä, 29 kiro sanalla ja 12 muulla ratkaisulla.

a. Uskontoon viittaavat sanat

Kiro sanojen tavallisin luokka on uskontoon viittaavat sanat. Tähän luokkaan kuuluvia kiro sanoja on yhteensä lähtökielessä 48 kappaletta, eli 72,7 % kaikista kiro sanoista. Näistä kiro sanoista 30 on käännetty ja 18 on jätetty kääntämättä. Kiro sanat, joita käytettiin elokuvassa, ovat *helvetti*, *jumalauta*, *saatana*, *perkele* ja *piru*. Sanat eivät aina ole perusmuodossa, vaan esiintyy eri tavoilla, esimerkiksi *helvetisti*.

Taulukko 2. *Helvetti* ja sen ruotsinnokset

Lähtökieli	Kohdekieli	Kohdekielen kiro-sanat	Kohdekielen muut ratkaisut
Helvetti x 17	käännetty x 11 ei käännetty x 6	fan x 4 helvetes massa x 1	åt skogen x 1 rejält x 1 klart x 1 jättebra x 1 riktigt x 1 stort x 1

Kirosana *helvetti* esiintyy aineistossani 17 kertaa. Se on aineistoni yleisin kirosana. *Helvetti* on Nurmen (1998: 185) mukaan uskontoon liittyvä, kauhea paikka, jonne syntiset joutuvat kärsimään kuoleman jälkeen. Näin ollen *helvetti* tulee aihepiiristä a. eli uskontoon viittaavat sanat. *Helvetti* sanaa käytetään viidessä eri muodossa: *päin helvettiä*, *helvetin*, *helvetisti*, *mitä helvettiä* ja *helvetissä*. Kuten taulukosta 2 käy ilmi, kuudessa tapauksessa sanaa ei ole käännetty lainkaan, ja muissa tapauksissa käänнос riippuu siitä, miten sanaa on käytetty alkuperäisessä repliikissä. Viidessä tapauksessa kirosana on käännetty kirosanalla ja kuudessa tapauksessa kyseessä ei ole kirosana. *Päin helvettiä* on käännetty *åt skogen*, joten siinä ei ole käytetty kirosanaa ruotsiksi. *Mikä helvetin* käänнос on *vem fan* ja *helvetin härskii* on *fan perverst*, kun taas *helvetin hyvin* ja *helvetin rikkaita* on käännetty *jättebra* ja *riktigt rika*. Osaan sanoista on siis käytetty ruotsinkielistä sanaa *fan*, joka tarkoittaa paholaista ja näin ollen kuuluisi myös uskontoon viittaaviin sanoihin, kun taas osaan on käytetty tavallisia adjektiiveja (WSOY 2007: 689). Sanalle *helvetisti* on kolme käänنöstä, *rejält*, *en helvetes massa* ja *stort*. Yhdessä tapauksessa on siis käytetty kirosanaa ruotsiksi ja se on suora vastine sanalle *helvetti*. Myös tämä sana kuuluu siis uskontoon viittaaviin sanoihin. *Mitä helvettiä* esiintyy kahdesti ja on molemmissa tapauksissa käännetty *vad fan*. Viimeistä muotoa on käytetty ilmauksessa *totta helvetissä*, ja se on käännetty *klart*-sanalla. *Helvetti* sanasta voi siis todeta, että jos kääntäjä on käyttänyt kirosanaa ruotsinkielisessä tekstissä, sanat viittaavat niissäkin tapauksissa uskontoon.

Taulukko 3. *Jumalauta* ja sen ruotsinnokset

Lähtökieli	Kohdekieli	Kohdekielen kiro-sanat	Kohdekielen muut ratkaisut
Jumalauta x 15	käännetty x 7 ei käännetty x 8	jäklar x1 jävlar x1 fan x 1 herrejävlar x 2 för guds skull x 1	för tusan x 1

Toiseksi yleisin kirosana aineistossani on *jumalauta* ja se esiintyy aineistossani 15 kertaa. Myös tämä sana kuuluu uskontoon viittaaviin sanoihin. Taulukko 3 näyttää, että ruotsinkielisessä tekstityksessä sanaa on käytetty seitsemällä eri tavalla. Kahdeksassa tapauksessa sanaa ei ole käännetty ollenkaan. Muissa tapauksissa käännökset ovat *jäklar*, *tusan*, *jävlar*, *fan*, *herrejävlar* ja *för guds skull*. *Herrejävlar* esiintyy kahdesti ja muut käännökset esiintyvät vain yhden kerran käännöstä kohti. Kaikki käännökset, paitsi *tusan*, voidaan myös sijoittaa luokkaan a. uskontoon liittyvät sanat. *Jäklar* ja *jävlar* tulevat sanasta *djävul*, joka tarkoittaa pahoista (Norstedts svenska ordbok 2004: 544, 547). *Tusan* on siis ainoa sana, joka ei viittaa uskontoon. *Tusan* on mieto voimasana, jonka suomenkielinen vastine on *pahus*. Kyseistä sanaa en siis laske kirosanaksi tässä tapauksessa. (WSOY 2007: 1063)

Taulukko 4. *Saatana* ja sen ruotsinnokset

Lähtökieli	Kohdekieli	Kohdekielen kiro-sanat	Kohdekielen muut ratkaisut
Saatana x 14	käännetty x 10 ei käännetty x 4	helvete x 2 satan x 3 fan x 2 jävla x 2	kom igen x 1

Myös kolmanneksi yleisin kirosana aineistossani kuuluu luokkaan uskontoon viittaavat sanat. Tämä sana on *saatana* ja se esiintyy aineistossani 14 kertaa. *Saatana* viittaa paho-

laiseen, Jumalan pääviholliseen (Nurmi 1998: 934). Tätäkin sanaa käytetään eri muodoissa: *saatana*, *saatanan* ja *saatanasti*. Taulukko 4 osoittaa millä tavalla sanat ovat käännetty. Kääntäjä on neljässä tapauksessa jättänyt sanan kääntämättä. Kolmesti hän on valinnut käyttää ruotsinkielistä sanaa *satan*, joka on suora vastine suomen kielen sanalle *saatana*. Kaksi kertaa sana *saatana* on perusmuodossa ja kerran ilmaisussa *fyrkkaa saatanasti*. Ruotsiksi tämä käännettiin *en satans massa pengar*. Sana on perusmuodossa myös viidessä muussa tapauksessa. Kahdesti sana on saanut käännöksen *helvete*, kahdesti *fan* ja kerran *kom igen*. Muoto *saatanan* ilmenee aineistossa kaksi kertaa, ja molemmilla kerroilla sanalle on käytetty käännöstä *jävla*. Tästä voi päätellä, että suurin osa *saatana* sanoista on käännetty ruotsinkielisillä kirosanoilla, ja nämäkin sanat viittaavat uskontoon. Ainoastaan yhden kerran sanalle on toisenlainen käännös ja neljästi sitä ei siis käännetty ollenkaan.

Taulukko 5. *Perkele* ja *piru* ja niiden käännökset

Lähtökieli	Kohdekieli	Kohdekielen kiro-sanat	Kohdekielen muut ratkaisut
Perkele x 1	käännetty x 1	jäklar	
Piru x 1	käännetty x 1	skit	

Aineistossa esiintyy vielä kaksi uskontoon viittaavaa kirosanaa: *perkele* ja *piru*. Myös nämä sanat tarkoittavat paholaista (Nurmi 1998: 747, 773). Nämä molemmat sanat esiintyvät vain kerran, ja molemmat käännökset voidaan luokitella kirosanoiksi. Kuten taulukosta 5 voi nähdä, *perkele* on saanut käännöksen *jäklar*, joka viittaa uskontoon. *Piru*-sanaa on käytetty ilmaisussa *pirun vaikeeta*, ja se on käännetty *skitsvårt*. Tämä on ainoa kirosana jossa suomenkielinen sana kuuluu uskontoon viittaaviin sanoihin kun käännös puolestaan kuuluu ulosteisiin viittaaviin sanoihin.

b. Seksiin ja sukupuolielimiin viittaavat sanat

Kirosanojen toinen luokka on seksiin ja sukupuolielimiin viittaavat sanat. Sanoja, jotka kuuluvat tähän luokkaan, on yhteensä 13 kappaletta, eli 19,7 % kirosanoista. Näistä ki-

rosanoista 6 kappaletta on käännetty ja 7 on jätetty käntämättä. Sanat, jotka aineistosani esiintyvät, ovat *vittu* ja *runkkari*. Sana *pillu* esiintyy myös muutaman kerran, mutta olen päättänyt luokitella sen slangisanaksi sen perusteella, että sitä käytetään sanan kirjaimellisessa merkityksessä, eli naisen sukupuolielimistä.

Taulukko 6. *Vittu* ja sen käännökset

Lähtökieli	Kohdekieli	Kohdekielen kiro-sanat	Kohdekielen muut ratkaisut
Vittu x 12	käännetty x 5 ei käännetty x 7	jävligt/jävla x 2 herregud x 1 fan x 1	ute x 1

Sana *vittu* esiintyy 12 kertaa, ja on täten aineistoni neljänneksi yleisin kirosana. Sana tarkoittaa naisen ulkoista sukupuolielintä (Nurmi 1998: 1284). Taulukko 6 osoittaa, että sanaa ei ole käännetty seitsemässä tapauksessa. Kahdessa tapauksessa sanalle on käytetty käännöstä *jävla* tai *jävligt*. *Voi vittu*-ilmaisu on käännetty kerran *herregud* ja kerran *fy fan*. Nämä kaikki käännökset voidaan luokitella uskontoon viittaaviin kirosanoihin. Lause *kyllän sä nyt pääset vittuun sieltä* on käännetty *du är ute innan du vet ordet av*. Tässä käntäjä on valinnut käyttää *är ute* kirosanan sijasta.

Taulukko 7. *Runkkari* ja sen käännös

Lähtökieli	Kohdekieli	Kohdekielen kiro-sanat	Kohdekielen muut ratkaisut
Runkkari x 1	käännetty x 1	runkgubbe	

Runkkari esiintyy ainoastaan kerran aineistossani ja sana tarkoittaa itsetyydytyksen harjoittajaa (Nurmi 1998: 911). Taulukko 7 näyttää, että käntäjä on ruotsinkielisessä tekstissä käyttänyt sanaa *runkgubbe*. Molemmilla kielillä sana siis kuuluu seksiin ja sukupuolielimiin viittaaviin sanoihin.

c. Ulosteeisiin viittaavat sanat

Viimeinen ja pienin luokka on ulosteisiin viittaavat sanat. Näitä sanoja löytyy aineistosani 5 kappaletta, eli 7,6 % kaikista kirosanoista.

Taulukko 8. *Paska* ja sen käännökset

Lähtökieli	Kohdekieli	Kohdekielen kiro-sanat	Kohdekielen muut ratkaisut
Paska x 5	käännetty x 5	skit x 2	nolla x 1 vidrigt x 1 okej x 1

Taulukosta 8 huomaa, että kaikki 5 tapausta on käännetty. Ainoa sana, joka kuuluu tähän luokkaan, on *paska* ja sen eri muodot. *Paska* on alatyylinen sana ulosteelle (Nurmi 1998: 730). Kahdesti kääntäjä on käyttänyt sanaa *skit*. *Paskaaks tässä* on *skitbra* ja *mitä paskaa* on *vad för skit*. Nämä sanat kuuluvat myös ruotsin kielessä ulosteisiin viittaaviin sanoihin. Muut tapaukset, joissa sanaa *paska* on käytetty, on *paska jätkä*, joka on käännetty *vilken nolla*, *tuntuu paskalta*, käännettynä *vara vidrigt* ja *ei paskempi jätkä*, joka on käännetty *han är okej*. Tämä on ainoa sana, joka on käännetty ruotsiksi jokaisessa tapauksessa.

4.2 Kiro sanojen käyttö repliikeissä

Olen tutkinut kiro sanoja myös sen perusteella, minkälainen käyttötarkoitus niillä on repliikeissä. Tämän olen tehnyt Ljungin mallia käyttäen (ks. taulukko 1). Ljung on tutkinut englanninkielisiä sanoja, joten olen joutunut muokkaamaan hänen malliaan hieman, jotta se sopisi suomen- ja ruotsinkieliseen aineistooni. Olen myös suomentanut hänen taulukkonsa.

Kaikki kiro sanojen osuudet sekä lähtökielellä että kohdekielellä löytyy liitteestä 2. Kääntäjä on ratkaissut tilanteet 14 eri tavalla ja esimerkit (1) – (14) havainnollistavat näitä ratkaisuja. Esimerkit tulevat tässä järjestyksessä elokuvassa, joten ne eivät ole järjestetty sen mukaan, miten usein niitä on käytetty. Taulukko 9 näyttää, millä tavalla kääntäjä on kääntänyt kiro sanat ruotsiksi, tai jättänyt kääntämättä. Jos osuus-sarake on tyhjä, sana ei siis ole käännetty kiro sanalla. Esimerkeissä (15) – (18) esittelen myös ne tapaukset, joiden luokittelu oli hieman ongelmallista. Taulukon jälkeen keskustelen esimerkeistä ja kerron miksi olen luokittellut ongelmatapaukset valitsemallani tavalla. Kiro sanat ovat tummennettuja, ja joissain esimerkeissä tummennettuna voi myös olla sana joka ei ole kiro sana itsessään, mutta se kuulu tässä yhteen kiro sana kanssa.

Taulukko 9. Kiro sanojen käyttö esimerkkireplikeissä

Esimerkki	Lähtökieli	Osuus	Kohdekieli	Osuus
(1)	Eiku kato nyt jumalauta ympärilles.	Asenne- adverbiaali	Se dig omkring, för tusan.	
(2)	Mitä helvettiä sä selität?	WH+emfaasi	Vad fan snackar du om?	WH+emfaasi
(3) ja (4)	Saatana helvetin runkkari.	Huudahdus, epiteetti	Din satans runkgubbe.	Epiteetti
(5)	Paska jätkä.	Alentava väittäjä	Vilken nolla.	
(6)	Mitä helvettiä sä sönkötät?	WH+emfaasi	Vad snackar du om?	
(7)	Tää Heka ties ihan vitun hyvän , mutta piti vaan aukoo päättään.	Asteen ilmaiseminen	Heka visste, men han fortsatte att provocera.	
(8)	No totta helvettissä sä voit.	Idiomi	Klart du kan.	
(9)	Vittu sä oot hyvä jätkä.	Asenne- adverbiaali	Du är en jävligt bra kille.	Asteen ilmaiseminen
(10)	Te ootte saatana nyt hiljaa.	Asenne- adverbiaali	Håll klaffen, för helvete.	Huudahdus

(11)	Luuletsä et mä en funtsi sitä joka saatanan päivä?	Emfaasi	Tror du att jag inte tänker på det varenda jävla dag?	Emfaasi
(12)	Tää on niin helvetin härskii.	Asteen ilmaiseminen	Det här är ju fan perverst.	Asenne- adverbiaali
(13)	Täst tulee niin saatanan härski kauppa et hyvä jos mä kehtaan itekään pöristä täällä.	Asteen ilmaiseminen	Affären ska bli så jävla pervers att jag knappt klarar att stå här.	Asteen ilaisminen
(14)	Saataka!	Huudahdus	Satan!	Huudahdus
(15)	Ei se paskempi jätkä oo kytäks.	Asteen ilmaiseminen	Han är okej för att vara snut.	
(16)	Tietsä kyl sä nyt pääset vittuun sieltä.	Asenne- adverbiaali	Du är ute innan du vet ordet av.	
(17)	Hei, paskaaks tässä.	Asteen ilmaiseminen	Men jag har det bra, skitbra.	Asteen ilaisminen
(18)	Mitä paskaa toi on?	WH+emfaasi	Vad är det där för skit?	WH+emfaasi

Esimerkissä (1) kirosan osuus on lähtökielellä asenneadverbiaali. *Eiku kato nyt jumalauta ympärilles* antaa ymmärtää, että puhujaa ärsyttää jokin asia. Käännöksessä *Se dig omkring, för tusan* ei ole käytetty kirosan ollenkaan. Myös käännöksestä huomaa, että puhujaa ärsyttää, koska siinä on käytetty ilmaisua *för tusan*, mutta se on ilmaistu hiukan heikommalla tavalla. Esimerkkejä, jossa kääntäjä oli ratkaissut asenneadverbiaalinkin kääntämisen kirosan poisjättämisellä, oli 15 kappaletta.

Kirosanojen osuudet ovat pysyneet samana sekä lähtökielellä että kohdekielellä esimerkeissä (2), (11), (13) ja (14). WH + emfaasi oli käännetty samaa tapaa käyttäen 4 esimerkissä ja pelkästään emfaasia oli käytetty vain yhdessä esimerkissä. Asteen ilmaiseminen oli käännetty samaa tapaa käyttäen 5 esimerkissä ja huudahdus oli käännetty huudahduksella 10 esimerkissä.

Esimerkissä (3) ja (4) kirosanoilla on kaksi erilaista osuutta. *Helvetin runkkari* on käännöksessä *satans runkgubbe*, ja on molemmissa kielissä epiteetti. Tämä on myös aineistoni ainoa esimerkki, jossa epiteetti on käännetty epiteetillä. Lähtökielellä lauseeseen kuuluu vielä sana *saatana*, joka on huudahdus, mutta tätä sanaa ei ole käännetty laisinkaan. Tällaisia esimerkkejä aineistostani löytyy 7 kappaletta.

Esimerkki (5), *Paska jätkä*, on alentava väittämä. Kohdekielen *Vilken nolla* viestittää saman tarkoituksen, mutta ilman kirosanaa. Tämä on ainoa esimerkki, missä on käytetty alentavaa väittämää. Myös esimerkeissä (6), (7) ja (8) kääntäjä on jättänyt kirosanan kääntämättä. Esimerkissä (6) lähtökielellä on WH + emfaasi, esimerkissä (7) siinä on asteen ilmaiseminen ja esimerkissä (8) on kyse idiomista. Kaikissa esimerkeissä katsoja ymmärtää sanoman myös kohdekielellä, mutta se jää paljon vaisummaksi. WH + emfaasi on jätetty kääntämättä 5 kertaa, asteen ilmaiseminen 7 kertaa ja idiomi 3 kertaa.

Esimerkissä (9) alkuperäisrepliiikissä sanotaan *Vittu sä oot hyvä jätkä*. Kääntäjä on kääntänyt lauseen *Du är en jävligt bra kille*. Lähtökielellä kirosana on asenneadverbiaali, mutta kääntäjä on käyttänyt kirosanaa asteen ilmaisemiseen. Sä oot vitun hyvä jätkä olisi suomeksi lähempää kääntäjän ratkaisua, mutta lauseen sisältö on kuitenkin sama. Esimerkkejä, joissa asenneadverbiaali on käännetty asteen ilmaisemisella, on aineistossani 2 kappaletta. Esimerkissä (12) on juuri toisin päin. Lähtökielen *Tää on niin helvetin härskii* on asteen ilmaisemista, kun taas kohdekielen *Det här är ju fan perverst* on asenneadverbiaali. Jos kääntäjä olisi valinnut *fans perverst*, olisi kirosana molemmilla kielillä ollut asteen ilmaisemista. Tämä on aineistoni ainoa esimerkki, jossa asteen ilmaiseminen on käännetty asenneadverbiaalilla.

Viimeinen ratkaisu, jota aineistossani löytyy, näkyy esimerkissä (10). Tässä esimerkissä asenneadverbiaali lauseessa *Te ootte saatana nyt hiljaa*, on käännetty huudahduksella *Håll klaffen, för helvete*. Sisällöt vastaavat hyvin toisiaan, joten ratkaisu on ollut aivan paikallaan. Näitä esimerkkejä aineistossani on 4.

Esimerkkien (15) – (18) luokittelu oli hiukan ongelmallista. Esimerkissä (15) *Ei se pas-kempi jätkä oo kytäks*, ei mielestäni sopinut kunnolla mihinkään ryhmään. Päädyin kui-

tenkin siihen, että kyseessä on asteen ilmaiseminen. Asia on vain ilmaistu kieltoisanan avulla. Kyseinen jätkä ei ole todella hyvä, mutta ei myöskään todella huono. Käännöksessä *Han är okej för att vara snut* ei ole käytetty kirosananaa. Myös esimerkin (17) *Hei, paskaaks tässä olen* luokitellut asteen ilmaisemiseksi. Käännös *Men jag har det bra, skitbra* on hyvin selkeästi asteen ilmaisemista, ja kun alkuperäisen repliikin sisältöä miettii, niin sanoma on samantapainen kuin käännöksessä. Ymmärtääkseni puhuja kertoo, että hänellä ei ole asiat ollenkaan huonosti. Koska nämä kiro sanat eivät selkeästi kuuluneet tiettyihin luokkiin, jouduin perustelevaan luokittelun lauseiden sisällön ja sanoman perusteella.

Esimerkki (16) *Tietsä kyl sä nyt pääset vittuun sieltä* on myös hiukan ongelmallinen. Mutta esimerkkilauseen sisältö auttaa taas luokittelussa. Lauseesta voidaan huomata puhujan asenne sitä paikkaa kohtaan, josta hän puhuu, joten olen luokitellut esimerkin asenneadverbiaaliksi. Käännöksessä *Du är ute innan du vet ordet av* ei ole käytetty kirosananaa. Viimeinen esimerkki (18), *Mitä paskaa toi on*, on käännetty lauseella *Vad är det där för skit?* Kiro sanat eivät välttämättä kuuluisi kiro sanoihin, ei lähtö- eikä kohdekielelläkään, vaan slangisanoihin. Kiro sanat eivät ole yhtä vahvoja kuin muissa esimerkeissä, mutta asiayhteys kuitenkin paljastaa, että kyseessä ei ole kirjaimellisesti paskaa, eli ulostetta, vaan siinä viitataan tatuointiin. Joten määritelmäni mukaan sanat kuuluvat kiro sanoihin. Tämän vuoksi olen päättänyt luokitella molemmat, sekä lähtö- että kohdekielen kiro sanat, WH+emfaasiksi.

4.3 Slangisanojen käännösperiaatteet

Tässä luvussa analysoin slangisanoja. Aineistossani on yhteensä 186 slangisanaa. Kuten olen jo aikaisemmin maininnut, olen laskenut slangisanat, jotka toistetaan samassa lauseessa, esimerkiksi *bisnes on bisnestä*, vain yhdeksi slangisanaksi.

Pyrin slangisanojen kautta selvittämään kääntäjän käännösperiaatteita. Tarkastelen sitä, onko kääntäjä käyttänyt lähtökielen sanan vastineeksi slangisanaa ruotsinkielestä, onko hän kääntänyt slangisanan yleiskielen sanalla, vai onko hän jättänyt sanan kääntämättä.

Suomenkielinen slangisana voi myös olla käännetty eri vastineilla eri tilanteissa. Tar kastelen slangisanoja ja niiden käännöksiä kolmessa eri ryhmässä, slangi – slangi, slangi – ei slangi sekä slangisanojen vaihtoehtoisten vastineiden käyttö.

4.3.1 Slangi – slangi

Aineistossani on yhteensä 186 slangisanaa lähtökielellä. 172 slangisanaa on käännetty jollakin tavalla. Näistä käännettyistä sanoista 37 on käännetty slangisanalla. Tässä luvussa annan esimerkkejä sellaisista repliikeistä, joissa kääntäjä on kääntänyt lähtökielen slangisanan kohdekielelle slangisanalla.

Esimerkissä (19) Krisu kertoo Ukille miksi ei kannata lähteä poliiseja karkuun. Hän kertoo mitä asioita ei kannata tehdä, jotta välttyisi ihmisten huomiosta.

- (19) Sä et voi **ottaa brenkkuu**.
Du kan inte **supa**.

Esimerkki (19) koostuu itse asiassa kahdesta slangisanasta. **Ottaa** tarkoittaa juoda tai ryypätä ja **brenkku** tarkoittaa viinaa tai alkoholijuomaa (Paunonen 2000: 748, 111). **Ottaa brenkkuu** tarkoittaa siis juoda viinaa. **Supa** löytyy Norstedts svenska slangordbokenista (1998: 207), ja on näin ollut slangisana. Se tarkoittaa kirjan mukaan dricka sprit. **Supa** siis kattaa suomenkielisten sanojen sisällön täysin. **Supa** löytyy myös Norstedts svenska ordbokenista, mutta se ei ole siellä arkinen tai vahvasti arkinen sana. Slangisanan määritelmäni oli, että jos sana ensisijaisesti löytyy Norstedts svenska slangordbokenista, se lasketaan slangisanaksi, joten tässä tapauksessa **supa** lasketaan slangisanaksi.

Esimerkissä (20) Tomppa ja Kari puhuvat heidän kilpailijoistaan. He miettivät, toimiiko kaksi henkilöä yhdessä vai omillaan. Tomppa toteaa tähän seuraavasti:

- (20) Ukihan on **linnassa** ja Heka on omillaan.
Uki **sitter inne**, så Heka är ensam.

Paunosen (2000: 575) mukaan *linna* tarkoittaa vankilaa. *Sitta inne* löytyy Norstedts svenska ordbokenista (2007: 1049), eli lasken sanan slangisanaksi. Kirjan mukaan *sitta inne* tarkoittaa att istua vankilassa. Vaihtoehtona tähän olisi voinut olla *sitter i finkan*, joka myös ruotsinkielisen slangisanakirjan mukaan tarkoittaa istua vankilassa, mutta tämä olisi toki vienyt enemmän tilaa tekstityksessä.

Seuraavassa esimerkissä Arska ja Kari kertovat Krisulle ja Tompalle miten he saivat käsiinsä veneen. Tämä esimerkki eroaa hiukan muista esimerkeistä. Kyse ei ole pelkäämään slangisanan ja yleiskielisen sanan valinnasta, vaan myös siitä, onko kääntäjä valinnut sisällöllisesti oikean sana.

- (21) No me **londattiin** se merisatamasta.
Vi **snodde** den i hamnen.

Paunonen (2000: 584) on antanut sanalle *londaa* merkityksen lainata. Sana on todennäköisesti peräisin ruotsinkielisestä sanasta låna. Kääntäjä on kuitenkin käyttänyt tässä tilanteessa sanaa *snodde*, joka on slangisana stjåla sanalle, eli varastaa (Norstedts svenska ordbok 2007: 1110). En täysin ymmärrä minkä vuoksi kääntäjä on käyttänyt sanaa, jolla on eri merkitys, kun låna olisi tarkoittanut juuri sitä, mitä lähtökielellä sanotaan. Yhdeksi syyksi voisin kuvitella, että *vi lånade den* olisi kuulostanut enemmän kirjakieltä kuin *vi snodde den*. Seuraava repliikki, *men vi lämnade den där vi hittade den*, kuitenkin paljastaa, että Kari ja Arska veivät veneen takaisin. Tästä voi siis päätellä, että he vain lainasivat venettä, mutta itse olisin käyttänyt mieluummin sanaa låna ruotsinkielisessä tekstityksessä. Toinen syy voisi olla se, että puhuja on ironinen käyttäessään sanaa, joka tarkoittaa lainata, ja kääntäjä on sen vuoksi tulkinnut sen varastamiseksi, mutta itse en ainakaan havaitse ironiaa kyseisessä kohtauksessa. Kääntäjä on siis käyttänyt ruotsinkielistä slangisanaa, mutta sanan tarkoitus on hiukan eri.

Esimerkissä (22) Tomppa on treffeillä Monikan kanssa. Tomppa yrittää kertoa Monikalle tunteistaan häntä kohtaan.

- (22) Mä rakastuin suhun heti sen ekan **panon** aikana.
Jag blev kär i dig första gången vi **knullade**.

Paunosen (2000: 762) mukaan *panna* tarkoittaa rakastella tai naida. Eli eka *pano* on ensimmäinen rakastelukerta. *Knulla* on myös slangisana ja se löytyy Norstedts svenska slangordbokenista (1998: 105). *Knulla* tarkoittaa ha samlag, eli olla sukupuoliyhteydessä. Tässä esimerkissä kääntäjä on onnistunut hyvin valitsemalla samantapaisen sanan kohdekielellä kuin lähtökielellä.

Seuraavassa esimerkissä (23) Krisu ja Arska ovat menossa kertomaan yhdelle kilpailijalleen, Hekalle, että hän ei enää saa myydä viinaa Helsingin alueella. Miehet hiipivät Hekan asuntovaunulle ja avaavat oven. Arska sanoo krisulle:

- (23) **Runkkaa.**
Han **runkar**.

Runkkaa merkitsee Paunosen (2000: 927) mukaan masturboida. Myös Norstedts svenska slangordbok (1998: 167) antaa ruotsinkieliselle sanalle *runka* vastaavan merkityksen, eli onanera. Tässä esimerkissä kääntäjä on onnistunut valitsemaan sanan tekstitykseen, joka vastaa alkuperäistä sanaa sekä tyylillisesti että sisällöllisesti.

Esimerkissä (24) Uki on päässyt vankilasta ja haluaa jutella Krisun kanssa. Krisu ei tiedä mistä Uki haluaa jutella, joten hän ehdotta työmaitten jakamista. Krisu tekee tarjouksen:

- (24) **Rööperi** puoliks, etelä ja pohjoinen?
Varför inte dela **Rööperi** mitt itu?

Rööperi tarkoittaa Punavuoren kaupunginosaa eteläisessä Helsingissä (Paunonen 2000: 949). Elokuva sijoittuu tähän paikkaan ja henkilöihin, jotka asuvat ja työskentelevät täällä. En ole löytänyt Rööperille omaa slangisanaa ruotsiksi ja tämän vuoksi esimerkki (24) hiukan eroaa aiemmista esimerkeistä. Sana Rööperi on kuitenkin todennäköisesti tullut ruotsinkielestä, koska Punavuori on ruotsiksi Rödbergen. Ingo (1990: 241–242) kertoo, että erisnimiä harvemmin käännetään, koska niillä ei ole sisällöllistä merkitystä.

Hän toteaa myös, että jos kohdekielessä ei ole omaa varianttia paikannimestä, käytetään lähtökielen nimimuotoa. Punavuorelle on oma varianttinsa, mutta Rööperille ei, ja tämän vuoksi kääntäjä on mielestäni tehnyt hyvän ratkaisun käyttäessään Rööperi slangisanana myös kohdekielellä.

4.3.2 Slangi – ei slangi

Tässä luvussa annan esimerkkejä repliikeistä, joissa kääntäjä on kääntänyt slangisanat yleiskielisillä sanoilla tai jättänyt slangisanan kääntämättä. Slangisanoja on lähtökielellä 186 kappaletta, joista 135 on käännetty yleiskielisillä sanoilla. 14 slangisanaa on jätetty kääntämättä. Tähän ryhmään kuuluu siis yhteensä 149 lähtökielen slangisanaa.

Esimerkissä (25) Krisu ja Arska ovat kertomassa viimeiselle kilpailijalleen, että hänen ei kannata enää tulla Helsingin puolelle tekemään kauppoja. He uhkaavat häntä ja kehottavat häntä pysymään Sipoon puolella. Lopuksi he kysyvät:

(25) **Bonjaatsä?**
Förstått?

Bonjaa on hyvin tyypillinen Helsingin slangisana 1960-luvulta. Sanaa on käytetty myös Paunosen (2000) kirjan nimessä, Tsennaaks Stadii, bonjaaks slangii. *Bonjaa* tarkoittaa kyseisen kirjan (2000: 100) mukaan ymmärtää tai käsittää. *Förstå* puolestaan on yleiskielinen sana, joka myös tarkoittaa ymmärtämistä. Mielestäni kääntäjä olisi voinut käyttää puhekielistä *fattar du*, suomeksi tajuatko sinä, tässä tilanteessa (Norstedts svenska ordbok 2007: 279). Tässä ei ole kyse tilan puutteesta, ja *fattar du* olisi ehkä vastannut lähtökielen tyyliä ja tarkoitusta paremmin.

Esimerkit (26) ja (27) käsittelevät vanhempia koskevia sanoja. Näistä ensimmäisessä esimerkissä Tomppa on tapaamassa Karia vankilassa. Kari kertoo miten hyvin hänestä pidetään siellä huolta. Hänellä on katto pään päällä, ruokaa useita kertoja päivässä sekä puhtaat vaatteet. Hän toteaa:

- (26) Eihän täst puutu mitää muut ku **mutsi**.
Det enda som saknas är **mamma**.

Esimerkissä (27) Krisu on lähtenyt tapaamaan lapsensa äitiä, Marjaa, siinä toivossa, että hän saisi nähdä lapsensa. Marja ei kuitenkaan halua lapsen tapaavan Krisua. Krisun mielestä hänellä on oikeus tavata lastaan.

- (27) Mä oon sentään sen **faija**.
Jag är trots allt hennes **pappa**.

Edelliset kaksi esimerkkiä on samantyyllisiä. *Mutsi* on slangisana äidille ja *faija* on slangisana isälle (Paunonen 2000: 674, 182). Molemmat sanat on käännetty yleiskielisillä vaihtoehtoilla, *mamma* ja *pappa*, eli äiti ja isä, vaikka niille löytyisi slangisanoja myös ruotsikielessä. Norstedts svenska slangordbok (1998: 256) tarjoaa monta eri vaihtoehtoa sekä sanalle äiti että isä. Äiti voisi olla esimerkiksi *mamsen*, *morsan* tai jopa *mutsi*. Isä taas voisi olla esimerkiksi *pappsen*, *farsan* tai *faja*. Näistä vaihtoehtoista *morsan* ja *farsan* ovat toimivia sanoja, jotka mielestäni sopisi molempiin tilanteisiin. Kumpikaan sanoista ei veisi enempää tilaa tekstityksessä, ja tyyllisesti nämä sopisivat mielestäni kyseisiin keskusteluihin. Sitä en tiedä, olisivatko sanat *morsan* ja *farsan* sopineet ajallisesti tilanteeseen.

Seuraavassa esimerkissä käsittelen melko yleistä slangisanaa elokuvasta Rööperi. Tässä Kari ja Krisu miettivät miten he voisivat edetä urallaan ja sen avulla tienata enemmän rahaa.

- (28) Tietsä mitä mä oon **funtsannu**?
Vet du vad jag har **tänkt** på?

Funtsaa tarkoittaa miettiä ja ajatella (Paunonen 2000: 225). Ruotsinkieliset vastineet ovat *fundera* ja *tänka på* (WSOY 2007: 54, 284). Myös *funtsaa* sanan alkuperä tulee luultavasti ruotsinkielisestä sanasta *fundera*. *Funtsaa* esiintyy elokuvassa myös muissa muodoissa, kuten *fundeerata* ja *funtsia*. Ne tapaukset, joissa sana on käännetty, kääntäjä on käyttänyt sanoja *tänka på* tai *fundera*. Ruotsinkieliset vastineet ovat siis yleiskieli-

siä kaikissa yhteyksissä, vaikka lähtökielessä sana on slangia. En kuitenkaan löydä vastaavanlaista sanaa ruotsinkielisestä slangista, joten tämä saattoi olla ainoa vaihtoehto.

Esimerkissä (29) Tomppa on juuri avannut pornokauppansa ja esittelee sitä ystävilleen. Hän kertoo mistä hän saa kaikki myytävät tuotteet.

- (29) Tää on pornokauppa. **Seilorit** tuo mulle niin kuumaa kamaa Ruotsista ja Tanskasta...
 Det är en porraffär. Jag får grejerna från Sverige och Danmark...

Seilori tarkoittaa Paunosen (2000: 970) mukaan merimiestä. Ruotsiksi sana on *sjöman* (WSOY 2007: 280). En löydä mistään ruotsinkielistä slangisanaa sanalle *sjöman*, joten slangisana ei tiedokseni ollut kääntäessä vaihtoehto. Jos ruotsinkielistä sanaa *sjöman* olisi käytetty, tekstitys olisi voinut olla *joko Sjömän hämtar grejerna åt mig från Sverige och Danmark* tai *Jag får grejerna av sjömän från Sverige och Danmark*. Molemmat lauseet varmasti toimisivat, mutta uskon, että tilan ja ajan puutteen vuoksi kääntäjä on valinnut jättää sanan kääntämättä. Sana ei myöskään toisi mitään sisällöllisesti tärkeää tietoa tilanteeseen, joten kääntäjän ratkaisu on ymmärrettävä.

Seuraava esimerkki on otettu elokuvan alusta, joka sijoittuu vuoteen 1979. Yhtä päähenkilöä, Krisua, pyydetään hyppäämään auton kyytiin ja hän vastaa seuraavasti:

- (30) No onhan tääl vähän **kalsa**.
 Ja, det är ju rätt **kallt**.

Esimerkissä (30) *kalsa* on slangisana. Paunosen (2000: 405) mukaan *kalsa* tarkoittaa kylmää ja sen yleisempi muoto on *galsa*. Kääntäjä on ruotsinkielisessä tekstityksessä käyttänyt sanaa *kallt*, joka on yleiskielinen sana kylmälle. En löytänyt mistään ruotsinkielistä slangisanaa kylmälle, enkä myös itse ole tietoinen sellaisesta sanasta.

Seuraavassa esimerkissä (31) Krisu ja Tomppa käyvät juttelemassa heidän johtajansa, Lindströmin, talonmiehen kanssa. Lindström on kadonnut jälkiä jättämättä, ja pojat kysyvät talonmieheltä, onko hän nähnyt tai kuullut jotakin. Talonmies vastaa:

- (31) Hei, mä olen täällä vaan **tsilarina**.
Jag är bara **vaktmästare**.

Tsilari tarkoittaa Paunosen (2000: 1211) mukaan talonmiestä tai vahtimestaria. Tämän vastine olisi ruotsiksi vaktmästare tai gårdskarlar (WSOY 2007). Gårdskarlar sana lasketaan kuitenkin finlandismiksi, joten se ei välttämättä sopisi tekstiin, joka on suunnattu myös ruotsinruotsalaisille (Reuter 2006). Suomeksi sana on niin erikoinen, että mielelläni haluaisin käyttää jotain samantyylistä sanaa ruotsiksi, mutta en itse tunne sellaista sanaa, enkä ole löytänyt vastaavaa sanaa yhdestäkään kirjasta. Täytyy vain todeta, että kääntäjä on käyttänyt yleiskielistä sanaa, koska muuta vaihtoehtoa ei ole.

4.3.3 Vaihtoehtoisten vastineiden käyttö

Tässä luvussa esimerkit näyttävät miten kääntäjä on valinnut eri sanoja kohdekielelle kääntäessään, vaikka lähtökielen slangisana on sama. Kohdekielen sanat voivat olla sekä slangisanoja että yleiskielisiä sanoja.

Esimerkeissä (32), (33) ja (34) käytetään lähtökielessä eri muotoja sanasta *bisnes*. Paunonen (2000: 84) kertoo *bisneksen* tarkoittavan liiketoimea, kauppaa tai työtä. Seuraavassa esimerkissä Krisu on kiperässä tilanteessa, mutta hän sanoo ymmärtäväisesti:

- (32) **Bisnes on bisnestä.**
Jag antar att **affärer** är **affärer**.

Elokuvassa on siis käytetty slangisanaa *bisnes*. Ruotsinkielisessä tekstityksessä kääntäjä on valinnut käyttämään sanaa *affär*. Kyseinen sana on yleiskielinen ja tarkoittaa juuri liiketoimea (WSOY 2007: 607). Mielestäni tässä olisi hyvin voitu käyttää sanaa **business**, joka löytyy Norstedts svenska ordbokenista (2007: 163), myös ruotsinkielisessä käännöksessä. Sanaa käytetään ruotsin kielessä ja olisi minusta ollut sopiva vastine tässä tilanteessa.

Seuraavassa esimerkissä (33) *bisnes* sana on liitetty nimeen. Krisu ja Tomppa keskustelvat työnantajansa Lindströmin kanssa baarissa henkilöstä, jota Lindström haluaa poikien lyövän.

- (33) Se paksumpi, se on **Bisnes**-Mara...
Den fete är **Business**-Mara...

Esimerkissä (33) on asian mukaista, että sekä suomen että ruotsin kielessä on käytetty sanaa *bisnes*, koska nimiä harvemmin käännetään. Ingon (1990: 241) mukaan erisnimillä ei ole varsinaista merkitystä, eikä niitä sen vuoksi tarvitse kääntää. Sanalla on kuitenkin hiukan eri ulkomuodot. Suomen kielessä sanaa on muutettu niin, että se on ulkomuodoltaan suomen kieleen sopiva, kun taas ruotsin kielessä sanaa on käytetty lainasanana. Ruotsiksi *business*-sana löytyy sekä Norstedts svenska ordbokenista että Nordstedts svenska slangordbokenista.

Esimerkissä (34) Tomppa, Krisu ja Kari juttelevat. Tomppa yrittää kertoa, että häntä harmittaa se, että he ovat juuttuneet paikoilleen työssään ja elämässään. Krisu ja Kari eivät ymmärrä mistä Tomppa puhuu, johon hän toteaa:

- (34) Eiku vittu tää **bisnes**.
Jag snackar om det här **kneget**.

Tässä esimerkissä myös kääntäjä on käyttänyt slangisanaa. Norstedts svenska slangordbokenin (1998): 105) mukaan *kneg* tarkoittaa työtä. Minusta tämä valinta sopii erinomaisesti tähän tilanteeseen. Tässä *bisnes*-sanalla viitataan poikien omaan työhön, ja kuulostaisi epäluontevalta puhua siitä *affär*-sanalla. *Business*-sana on turhan hankala taivuttaa oikeaan muotoon ja siitä tulisi myös paljon pidempi ja veisi näin enemmän tilaa tekstityksessä. Oletan kuitenkin, että tilan puute ei ole ainoa syy, miksi kääntäjä ei ole käyttänyt *business*-sanaa, koska *vår business* olisi sopiva ratkaisu tähän yhteyteen, ja se olisi myös lyhyempi. Mutta esimerkissä ei myöskään lähtökielellä puhuta meidän bisneksestä, joten ehkä kääntäjä päätyi omaan ratkaisuunsa myös sen vuoksi.

Esimerkeissä (35) ja (36) lähtökielessä puhutaan *kytistä*. Kääntäjä on valinnut kaksi erilaista käännoastapaa kohdekielelle. Toisessa esimerkissä Krisu ja Tomppa ovat myymässä kiellettyä viinaa, kun paikalle saapuu Koistinen, joka on poliisi.

- (35) Eks **kytät** pidä joulunakaan vapaata?
Har inte **snuten** julle digt?

Esimerkissä (35) sekä suomenkielinen että ruotsinkielinen sana on slangia. Paunonen (2000: 525) antaa *kytälle* merkityksen poliisi, ja Norstedts svenska ordbok (2004: 1111) kertoo, että *snut* on arkinen sana poliisille.

Kolmannessa esimerkissä Koistinen itse käyttää sanaa *kyttä*. Hän sanoo Krisulle ja Tomppalle, että vaikka hän onkin vapaalla ostanut heiltä viinaa, hän on taas vapaitten jälkeen poliisi.

- (36) Pyhien jälkeen mä oon taas **kyttä**.
Efter helgen är jag **polis** igen.

Esimerkissä (36) lähtökielessä on käytetty slangisanaa, mutta kääntäjä on valinnut yleiskielisen sanan ruotsinkieliseen tekstitykseen. Kääntäjä olisi tässäkin esimerkissä voinut käyttää sanaa *snut*, mutta uskon, että hän valitsi sanan *polis*, eli poliisi, koska Koistinen itse on poliisi, ja kääntäjä halusi pitää rikollisten ja poliisin puhetyylin erillään. Sana *kyttä* ilmenee aineistossani kuudessa muussa tilanteessa. Kääntäjä on käyttänyt jokaisessa tilanteessa sanaa *snut*. Keskustelijat eivät kyseisissä tilanteissa ole poliiseja, ja tämä tukee minun ajatuksiani siitä, että kääntäjä haluaa pitää poliisin puhetyylin erossa muista.

Esimerkeissä (37) ja (38) käsittelen sanaa *kämppä*. *Kämppää* tarkoittaa asuntoa tai huonetta (Paunonen 2000: 529). Sana on molemmissa esimerkeissä käännetty yleiskielisellä sanalla, mutta ei samalla sanalla. Esimerkissä (37) Tomppa ja Kari keskustelevat Karin tilanteesta, hänen äitinsä hautajaisten jälkeen. Tomppa kysyy onko Karilla kaikki kunnossa.

- (37) Ootsä varma? Mä kuulin et sulta meni **kämppä** alta.
 Är du säker? Jag hörde
 att du blev av med **lägenheten**.

Esimerkissä (37) Tomppa puhuu Karin asunnosta. Ruotsinkielinen sana *lägenhet* tarkoittaa myös asuntoa (Norstedts svenska ordbok 2007: 848). En itse tiedä enkä myös löytänyt kirjoista ruotsinkielistä slangisanaa sanalle lägenhet, joten kääntäjällä on toimiva ratkaisu.

Seuraavassa esimerkissä (38) Tomppa suuttuu vaimolleen, koska tämä ei pidä Tompan ostamasta ja sisustamasta asunnosta. Tomppa huutaa vihaisesti vaimolleen:

- (38) Mä oon upottanu tähän **kämppään** ja sen kalustamiseen kaikki rahat ja ottanu viel velkaa helvetisti päälle.
 Jag brände mina besparingar
 och tog ett stort lån på **stället**.

Tässä esimerkissä (38) kääntäjä on käyttänyt sanaa *stället* tekstityksessä. Norstedts svenska ordbok (2007: 1174) määrittelee sanan *ställe* niin, että se viittaa paikkaan, jolla on tietty merkitys, esimerkiksi paikka, jossa voi asua. Toisin sanoin se on synonyymi sanalle asunto. Uskon, että kääntäjä on halunnut sisällyttää sekä kämpän että kalustamisen yhteen sanaan ja siksi valinnutsanan *ställe* eikä *lägenhet*. *Lägenhet* on myös hiukan pidempi sana ja sanan pituus on aina otettava huomioon.

Viimeiset esimerkit (39) ja (40) näyttävät *putiikki*-sanan eri käännökset. Paunonen (2000: 862) antaa putiikille monta yleiskielistä sanaa, muun muassa kauppa, myymälä, puoti, liikehuoneisto ja liike. Niillä voi siis olla pieni merkitysero. Esimerkissä (39) Kriisu sanoo työntekijälleen, että hän saa lopettaa viinan myymisen siltä päivältä ja mennä kotiin viettämään joulua.

- (39) Pistäs **putiikki** kiinni niin me hoidetaan Tompan kans noi loput.
 Stäng **butiken**.
 Jag fixar resten med Tom.

Tässä esimerkissä kääntäjä on käyttänyt yleiskielistä sanaa *butiken*. *Butik* tarkoittaa pienehköä myymälää (WSOY 2007: 653) ja sopii tähän tilanteeseen hyvin. Vastaavaa ruotsinkielistä slangisanaa en ole saanut tietooni.

Esimerkissä (40) poliisi Koistinen on tehnyt yllätysetsinnän Tompan pornoliikkeeseen, ja takavarikoinut paljon laitonta tavaraa. Koistinen sanoo, että Tompan ei tulisi ottaa asiaa henkilökohtaisesti ja toteaa vielä:

(40) Ja onnee uuden **putiikin** johdosta.
Grattis till **affären**.

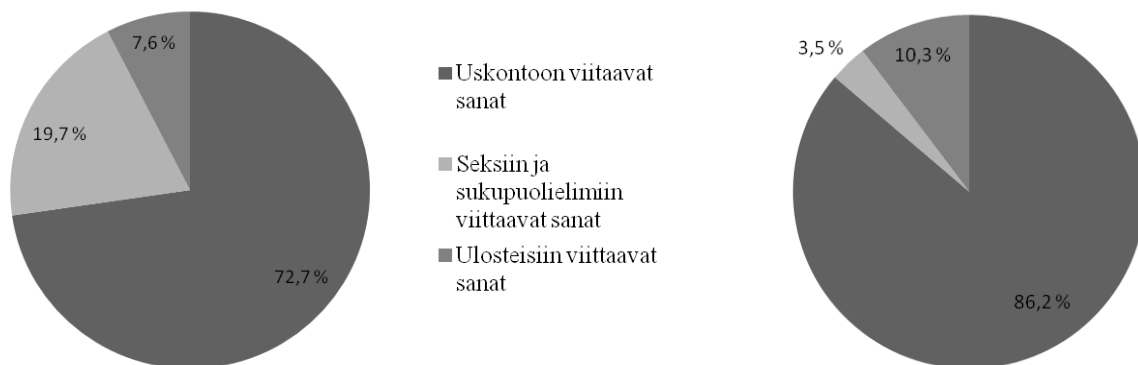
Affär on myös yleiskielinen sana ja tarkoittaa kauppaa, myymälää, liikettä tai liikeyritystä (WSOY 2007: 607). Sanat *affär* ja *butik* ovat hyvin samanlaisia merkitykseltään, niin kuin myös kaikki ne sanat, joita *putiikki* merkitsee. Uskon, että kääntäjällä ei tässä ole ollut minkäänlaista syytä, miksi hän on käyttänyt butik sanaa esimerkissä (39) ja affär sanaa esimerkissä (40). Molemmat sanat sopisivat molempiin kohtaan, eikä niissä ole merkittävää eroa tilaa tai aikaa ajatellessa.

5 YHTEENVETO JA POHDINTA

Tutkielmassani olen tarkastellut kiro sanoja ja niiden käännöksiä kahdella eri tavalla. Olen tutkinut kiro sanoja niiden aihepiirien mukaan (ks. LIITE 1) ja myös sen perusteella, miten niitä on käytetty repliikeissä (ks. LIITE 2). Olen myös tarkastellut slangisanoja ja miten ne on käännetty, tai onko niitä käännetty ollenkaan. (ks. LIITE 3)

Aineistossani on yhteensä 66 kiro sanaa lähtökielellä ja 29 kiro sanaa kohdekielellä. Täytyy siis muistaa, että aineistoni kiro sanojen absoluuttinen määrä kielissä on eri. 66 kiro sanasta 25 sanaa ei käännetty lainkaan, ja käännettyistä kiro sanoista 12 oli käännetty muulla ratkaisulla kun kiro sanalla.

Kaikista 66 kiro sanasta uskontoon viittaavia sanoja oli lähtökielellä 48 kappaletta, eli 72,7 % ja ruotsinkielisessä käännöksessä 29 kiro sanasta niitä oli 25, eli 86,2 %. Seksiin ja sukupuolielimiin viittaavia sanoja oli lähtökielellä 13 kappaletta, eli 19,7 % ja kohdekielellä 1 kappale, eli 3,4 %. Ulosteeisiin viittaavia sanoja oli lähtökielellä 5, eli 7,6 % ja kohdekielellä 3, eli 10,3 %.

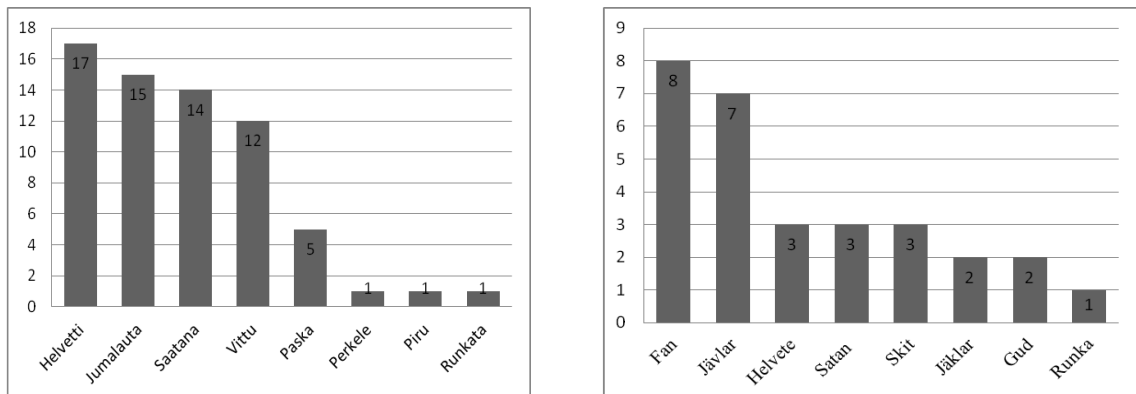
Kuvio 1: Yhteenveto kiro sanojen aihepiireistä lähtökielellä ja kohdekielellä

Kuviossa 1 ensimmäinen ympyräkaavio näyttää, miten kiro sanat ovat jakautuneet lähtökielellä ja toinen ympyräkaavio näyttää, miten kiro sanat ovat jakautuneet kohdekielellä.

Voidaan siis todeta, että lähtökielellä uskontoon viittaavat sanat olivat ylivoimaisesti suosituin luokka. Seksiin ja sukupuolielimiin viittaavat sanat olivat seuraavaksi suosituin luokka ja ulosteisiin viittaavia sanoja oli vähiten. Kohdekielellä uskontoon viittaavat sanat olivat myös ylivoimaisesti suosituin luokka, mutta ulosteisiin viittaavia sanoja oli enemmän kuin seksiin ja sukupuolielimiin viittaavia sanoja.

Melkein kaikki ne sanat, jotka lähtökielellä kuuluivat luokkaan a, eli uskontoon viittaaviin sanoihin, olivat käännetty kohdekielle samaan luokkaan kuuluvilla sanoilla. Ainoa poikkeus oli sana *piru*, joka oli käännetty ulosteeseen viittaavalla sanalla, *skitsvär*. Seksiin ja sukupuolielimiin viittaaviin sanoihin, eli luokkaan b kuuluvat sanat olivat myös käännetty uskontoon viittaavilla sanoilla, yhtä poikkeusta lukuun ottamatta. Sana runkkari oli käännetty sanalla runkgubbe, joten nämä kuuluivat molemmat seksiin ja sukupuolielimiin viittaaviin sanoihin. Luokka c on ainoa luokka, jossa kaikki kiro sanat, jotka on käännetty kiro sanalla, kuuluvat samaan luokkaan, eli ulosteisiin viittaaviin sanoihin.

Seuraavassa kuviossa esittelen kiro sanojen esiintymismääriä. Näin voi helposti nähdä mitä kiro sanoja on käytetty sekä lähtö- että kohdekielellä, ja missä määrin.

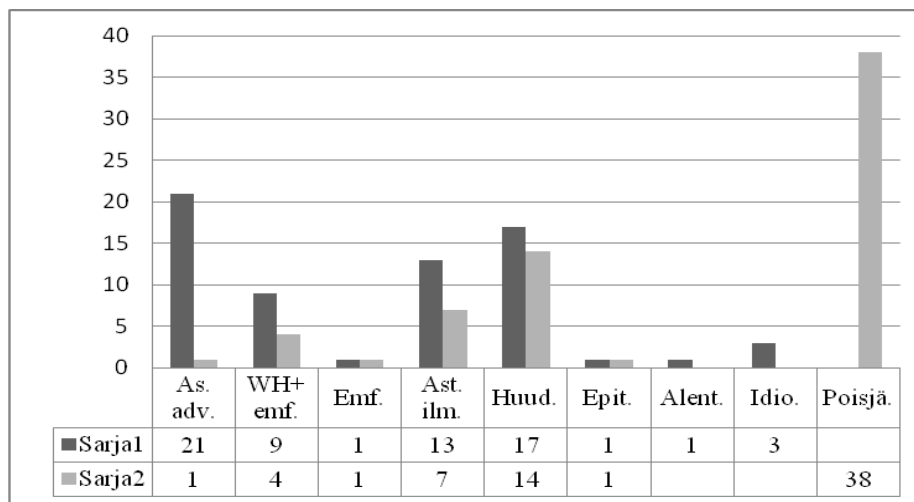
Kuvio 2: Kiro sanojen esiintymismäärät lähtökielellä ja kohdekielellä

Kuvio 2 ensimmäisestä pylväsdiagrammista voi nähdä, että sanat *helvetti*, *jumalauta*, *saatana* ja *vittu* ovat suhteellisen tasaisesti käytettyjä. Kaikki sanat mahtuvat 12 ja 17 käyttökerran väliin. *Perkele*, *piru* ja *runkkari* ovat yhtä epätavallisia, kaikkia sanoja on

käytetty kerran ja sanaa *paska*, ainoana sanana viimeisessä luokassa, on käytetty viiteen kertaan. Toinen pylväsdiagrammi näyttää sen, että *fan* ja *jävlar* ovat tavallisimmat kiro sanat kohdekielellä. Kaikkia muita kiro sanoja on käytetty paljon harvemmin.

Myös seuraavassa vaiheessa lähtökohtana oli 66 kiro sanaa. Tarkastelin sitä, miten niitä on käytetty repliikeissä, ja onko ratkaisu sama kohdekielellä. Kiro sanojen tavallisin osuus lähtökielellä on asenneadverbiaali, joita on 21 kappaletta. Toiseksi tavallisin osuus on huudahdus, 17, ja kolmanneksi tavallisin on asteen ilmaiseminen, 13. Kohdekielellä kiro sanojen tavallisin osuus on se, että kiro sanaa ei ole käännetty. Näin tapahtuu 38 esimerkissä. Jos kiro sana on kuitenkin käännetty, tavallisin osuus on huudahdus, joita on 14 kappaletta. Seuraavalla paikalla on asteen ilmaiseminen, 7, ja kolmannella paikalla on WH + emfaasi, 4.

Seuraavassa kuviossa käytän lyhenteitä eri ratkaisuihin. As. adv. on asenneadverbiaali, emf. on emfaasi, ast. ilm. on asteen ilmaiseminen, huud. on huudahdus, epit. on epiteetti, alent. on alentava väittämä, idio. on idiomi ja poisjä. on poisjättö.

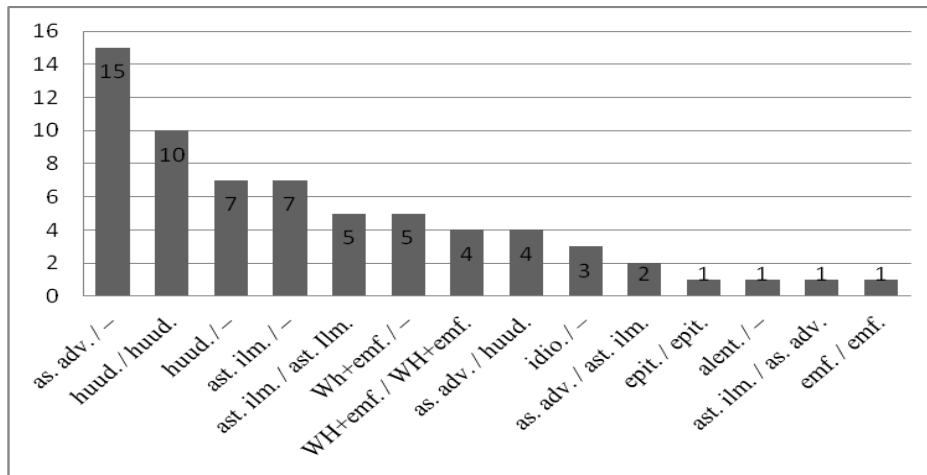

Kuvio 3: Kiro sanojen käyttöreplikeissä lähtökielellä ja kohdekielellä

Kuvio 3 pylväsdiagrammissa sarja 1 kertoo lähtökielen esimerkeistä ja sarja 2 kohdekielen esimerkeistä. Näemme kuvioista, että kiro sanojen käyttö repliikeissä eroaa toisistaan

paljon lähtö- ja kohdekielellä. Huomamme myös sen, että suurta osaa kirosanoista ei ole käännetty kirosanalla ollenkaan.

Kuvio 4 havainnollistaa pylväsdiagrammin avulla miten kirosanoja käytetään repliikeissä. Ensimmäinen sana kertoo käytöstä lähtökielellä ja toinen sana kohdekielellä. Jos siellä on –, se tarkoittaa, että kirosanaa ei ole käännetty kirosanalla. Esimerkiksi as. adv. / –, kertoo sen, että lähtökielellä kirosana on asenneadverbiaali eikä kirosanaa ole käännetty kirosanalla kohdekielelle.

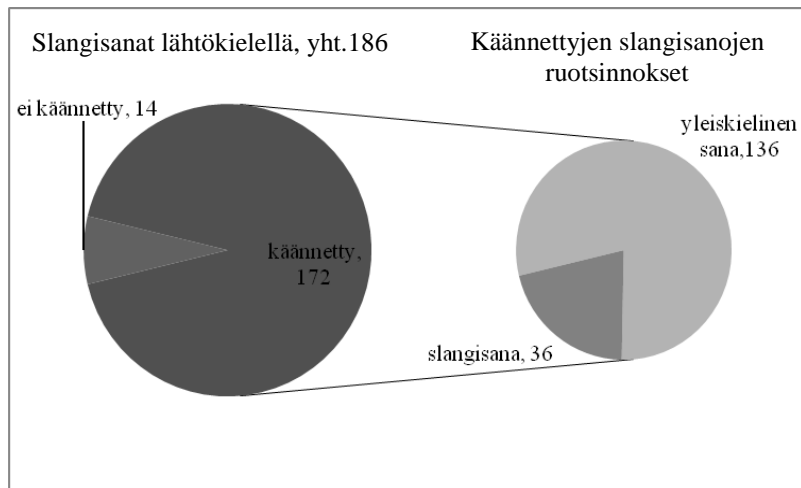
Kuvio 4: Kirosanojen ja niiden ruotsinnosten käyttö repliikeissä

Kuviosta 4 käy ilmi, ettei kirosanoja aina voi käyttää kohdekielellä samalla tavalla kuin lähtökielellä. Tavallisin ratkaisu, mitä kääntäjä on käyttänyt, on se, että asenneadverbiaali on jätetty kääntämättä kirosanalla. Näitä tapauksia on 15. Toiseksi suosituin tapa on, että huudahdus on käännetty huudahduksella. Tätä on käytetty 10 tilanteessa. Kolmatta sijaa jakaa huudahdus ja asteen ilmaiseminen, joita ei kumpikaan ole käännetty kirosanalla. Molempia tapoja on aineistossani 7 kappaletta.

Luvussa 3.1.3 käsittelen kirosanoja ruutukääntämisessä. Siellä käy ilmi, että kääntäjän ensisijainen tehtävä on välittää alkuperäiskielen sanoma kohdekielelle ja siirtää ne tunteet ja asenteet kohdekielelle, jota lähtökielellä ilmaistaan kirosanojen avulla. Kääntäjiä neuvotaan myös karsimaan kirosanoja tekstityksestä ja myös tiivistämään sisältöä ajan

ja tilan puutteen vuoksi. Uskon, että kyseinen kääntäjä on seurannut näitä ohjeita hyvin ja on luottanut siihen, että kuva ja ääni auttavat katsojaa ymmärtämään tilanteen oikealla tavalla.

Aineistossani esiintyy myös paljon slangisanoja, tarkemmin sanottuna 186 kappaletta. Näistä slangisanoista 172 on saanut jonkinlaisen käännöksen, eli 92,5 % kaikista slangisanoista. 36 slangisanaa on käännetty ruotsinkielisen slangisanan avulla ja 14 slangisanaa ei ole käännetty. Tämä tarkoittaa sitä, että kokonaiset 136 slangisanaa käännetyistä slangisanoista on käännetty yleiskieltä käyttäen, eli 79,1 %.

Kuvio 5: Slangisanat ja niiden ruotsinnokset

Kuviossa 5 ensimmäinen ympyräkaavio kuvastaa slangisanoja lähtökielellä. Yhteensä niitä on 186, joista 172 on käännetty kohdekielelle. Toinen ympyräkaavio kertoo, että 36 slangisanaa on käännetty slangisanalla kohdekielellä ja 136 slangisanaa yleiskielisellä sanalla. Nämä numerot viittaavat siihen, että slangisanoille on hankala löytää ruotsinkielistä slangisanaa vastineeksi. Moneen sanaan ei ylipäätensä ole vastinetta ruotsinkielisessä slangissa. Silloin kun sanalle löytyy slangisana myös ruotsinkielessä, täytyy miettiä, toimiiko sana Ruotsissa, Suomessa suomenruotsalaisille vai molemmille. Olenhan kuitenkin todennut, että DVD on suunnattu sekä Ruotsin että Suomen yleisölle. Mutta toimivien slangisanojen käyttö tekstityksessä voi kuitenkin olla haasteellista jo

suomenruotsalaisille. Monta kertaa samantapaista sanaa voisi käyttää molemmilla kielillä, niin kun esimerkeissä (26) *mutsi* ja (27) *faija*, mutta mikään ei takaa, että enemmistö katsojista ymmärtäisi mistä on puhe. Slangi muuttuu koko ajan, sekä vaihtelee suuresti alueittain, joten kääntäjä ottaisi suuren riskin jos hän käyttäisi enemmän slangisanoja. Elokuvan tekstityksessä on kuitenkin tärkeintä viestittää katsojalle elokuvan sisältö, ja vaikka slangia antaa pienen vivahde eron, on kuitenkin varmempi ratkaisu pysyä yleiskielisissä sanoissa.

Kun tutkii elokuvien ja tv-ohjelmien käännöksiä, täytyy usein muistaa kotouttaminen ja vieraannuttaminen. Kotouttaminen tarkoittaa sitä, että kääntäjä yrittää sopeuttaa tekstityksen kohdekulttuuriin ja kohdekieleen. Tämä voi käytännössä tarkoittaa nimien suomentamista, paikannimien muuttamista tai vaikka tunnetun lähdekielen runon muuttamista kohdemaalaisille tutuksi runoksi. Kertomus voidaan jopa siirtää kokonaan toiseen maahan. Vieraannuttaminen on kotouttamisen vastakohta. Vieraannuttamisessa jätetään tarkoituksella käännöksen alkuperä näkyviin. Tämä voi tarkoittaa sitä, että käytetään vierasta muotoa esimerkiksi nimissä tai käytetään vieraan kielen ilmaisutapoja. (Tiittula 2007)

Omassa tutkielmassani en niinkään ole joutunut miettimään kotouttamista tai vieraannuttamista. Elokuva sijoittuu Helsinkiin sekä lähtö- että kohdekielellä, joten suurta eroa näissä ei voi olla. Kääntäjä olisi kuitenkin voinut käyttää tekstityksessä myös Rööperin ruotsinkielistä slangia, mutta koska elokuvan tekstitys on tarkoitettu sekä ruotsin- että suomenruotsalaisille, eikä pelkästään Helsingissä asuville, niin Rööperin slangia ei olisi ollut hyvä ratkaisu. Tämä tarkoittaa sitä, että joitakin kotouttamisen piirteitä tässä elokussa kuitenkin on. Analysoidessani kiro sanoja ja slangisanoja huomasin myös toisen esimerkin, jossa kääntäjä on käyttänyt kotouttamista. Esimerkki (39) havainnollistaa tämän. Suomenkielinen lause on seuraava: *Pistäs putiikki kiinni niin me hoidetaan loput Tompan kanssa*. Tekstitys on seuraava: *Stäng butiken. Jag fixar resten med Tom*. Tässä on käytetty nimimuotoa joka sopii ruotsinkieliseen suuhun paremmin kuin lähtökielellä oleva nimi. Tämä ei kuitenkaan ole tutkielmani kohteena, mutta ehkä siitä saisi aiheen seuraavaan tutkimukseen.

LÄHTEET

Aineistolähde:

Rööperi. Ohjannut Aleksi Mäkelä. Tuottanut Markus Selin ja Jukka Helle, Solar Films. [DVD] Nordisk Film. (2009)

Kirjallisuuslähteet:

Ainiala, Terhi & Jani Vuolteenaho (2009). Slang Toponyms in Early Twentieth Century Helsinki. *Proceedings of the 23rd International Congress of Onomastic Sciences*. [online]. [Lainattu 10.1.2013], 1030–1035. Saatavilla: http://pa-ce.library.yorku.ca/xmlui/bitstream/handle/10315/4047/icos23_1030.pdf?sequence=1

Andersson, Lars-Gunnar (1985). *Fult språk. Svordomar, dialekter och annat ont*. Stockholm: Carlsson Bokförlag AB.

Andersson, Lars & Peter Trudgill (1990). *Bad language*. Basil Blackwell: Oxford.

Aulavuori-Rosvall, Katja (2011) *Näin av-käännös syntyy*. [online]. [Lainattu 10.10.2011]. Saatavilla: http://www.av-kaantajat.fi/katsojalle/nain_av-kaannos_syntyy/

Av-kääntäjät (2011). *Av-kääntämisen sanastoa*. [online]. [Lainattu 11.12.2011]. Saatavilla: http://www.av-kaantajat.fi/katsojalle/av-kaantamisen_sanastoa/

Av-kääntäjät (2012). *Av-kääntämisen lajit*. [online]. [Lainattu 11.12.2012]. Saatavilla: http://www.av-kaantajat.fi/opiskelijalle/av-kaantamisen_lajit/

Battistella, Edwin (2005). *Bad language - Are Some words Better Than Others*. [online]. [Lainattu 10.1.2013]. Rajoitettu saatavuus: <http://bookos.org/book/1169744>

Diaz Cintas, Jorge & Aline Remael (2007). *Audiovisual translation: subtitling*. Manchester: St. Jerome Publishing.

Edico (2012). *Paunonen Heikki*. [online]. [Lainattu 11.12.2012]. Saatavilla: http://www.edico.fi/kirjailijat/paunonen_heikki/

- Forsskåhl, Mona (2001). Girls' slang and boys' slang: Two towns in Finland visited. Teoksessa: *NORA - Nordic Journal of Feminist and Gender Research*. [online]. 9: 2, [Lainattu 10.1.2013], 98–106. Rajoitettu saatavuus: <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/080387401753355326>
- Gottlieb, Henrik (1997). *Subtitles, Translation & Idioms*. Kööpenhamina, Kööpenhaminan yliopisto.
- Gottlieb, Henrik (2005). *Screen Translation. Eight studies in subtitling, dubbing and voice-over*. Kööpenhamina: Kööpenhaminan yliopisto.
- Hartama, Marko (2010). *Elokvakääntäminen*. [online]. [Lainattu 9.12.2011]. Saatavilla: <http://www.av-kaantajat.fi/katsojalle/elokuvakaantaminen/>
- Heinlahti, Aki (2011). *Dubbausääntäminen*. [online]. [Lainattu 9.12.2011]. Saatavilla: <http://www.av-kaantajat.fi/katsojalle/dubbauskaantaminen/>
- Hjort, Minna (2007). Kirosana vai voimasana ja muita karkeita terminologisia pohdintoja. Teoksessa: Esa Lehtinen & Nina Niemelä (toim.) *VAKKI-symposiumi XXVII. Vaasa 9.–10.2.2007*. [online]. Vaasa: Vaasan yliopisto [Lainattu 10.1.2013]. 74–84. Saatavilla: http://www.vakki.net/publications/2007/VAKKI2007_Hjort.pdf
- Hjort, Minna (2009). *Swearwords in Subtitles: A Balancing Act*. InTRAlinea, Special Issue: The Translation of Dialects in Multimedia. [online]. [Lainattu 31.10.2012]. Saatavilla: <http://www.intraline.org/specials/article/1718>
- Högstedt, Ulla & Vappu Nuutinen (2007). *Suomen kieli*. [online]. [Lainattu 12.1.2012]. Saatavilla: <http://modersmal.skolverket.se/finska/index.php/suomen-kieli>
- Ingo, Rune (1990). *Lähtökielestä kohdekieleen. Johdatusta käänntieteeseen*. Juva: WSOY.
- Ingo, Rune (1999). Tiivistävä käänntös ja sen keinot. Teoksessa: Irma Sorvali (toim.) *Kääntämisen tutkimuksen päivät Oulussa 4.12.1998*. Oulu: Oulun yliopistopaino. 32–53.
- Ingo, Rune (2000) *Suomen kieli vieraan silmin*. Vaasan yliopiston käänntöteorian ja ammattikielten tutkijaryhmän julkaisut. Vaasa
- Ingo, Rune (2007). *Konsten att översätta*. Lund: Studentlitteratur.
- Kaupunkilaisuus (2013). *Stadin slangi*. [online]. [Lainattu 19.1.2013]. Saatavilla: <http://www.finlit.fi/oppimateriaali/kielijaidentiteetti/main.php?item=3&page=3>

- Kiuru, Leena & Riitta Montin (1991). *Om svordomar och deras översättning*. Meddelanden från institutionen för nordiska språk vid Uleåborgs universitet. Serie C nr 7. Oulu.
- Koljonen, Tiina (1994). Om olika komprimeringsstrategier i tv-texter. Teoksessa: *Erikoiskielet ja käännösteoria*. VAKKI-symposiumi XIV. Vaasa: Vaasan Yliopisto.
- Koljonen, Tiina (1998). *Tv-översättning: Konsten att komprimera*. Julkaisematon lisen-siaatintutkielma. Jyväskylän yliopisto.
- Kotimaisten kielten tutkimuskeskus (2008). § 1000 *Ehkä, onneksi, totta puhuen, siis*. [online]. [Lainattu 19.3.2013]. Saatavilla: <http://scripta.kotus.fi/visk/sisallys.php?p=1000>
- Kotimaisten kielten tutkimuskeskus (2009). *Suomen kielen tulevaisuus. Kielipoliittinen toimintaohjelma*. [online]. [Lainattu 18.3.2013]. Saatavuus: http://scripta.kotus.fi/www/verkkojulkaisut/julk7/suomen_kielen_tulevaisuus_kotus_verkkojulkaisu_7.pdf
- Ljung, Magnus (1983). Fuck you shithead! Om översättningen av amerikanska svordomar till svenska. Teoksessa: Gunnel Engwall & Regina af Geijerstam (toim.). *Från språk till språk: sjutton uppsatser om litterär översättning*. Lund: Studentlitteratur. 227–295.
- Ljung, Magnus (1984). *Om svordomar. I svenskan, engelskan, och arton andra språk*. Stockholm: Akademilitteratur
- Ljung Magnus (2006). *Svordomsboken. Om svärande och svordomar på svenska, engelska och 23 andra språk*. Stockholm: Norstedts Akademiska Förlag.
- MOT Gummerus Uusi suomen kielen sankirja 1.0. [online]. [Lainattu 5.1.2012]. Rajoitettu saatavuus: <http://mot.kielikone.fi.proxy.tritonia.fi/mot/vaasayo/netmot.exe/netmot.exe?motportal=80>
- MOT Kielitoimiston sanakirja 2.0 (2012). [online]. [Lainattu 27.1.2012]. Rajoitettu saatavuus: <http://mot.kielikone.fi.proxy.tritonia.fi/mot/vaasayo/netmot.exe/netmot.exe?motportal=80>
- Norstedts svenska ordbok (2004). Stockholm: Norstedts Akademiska Förlag.
- Norstedts svenska slangordbok (1998). Toim. Ulla-Britt Kotsinas. Stockholm: Norstedts ordbok AB.
- Nurmi, Timo (1998). *Uusi suomen kielen sanakirja*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

- Paunonen, Heikki (2000). *Tsennaaks Stadii, bonjaaks slangii. Stadin slangin suursana-kirja*. 5. painos. Juva: WS Bookwell Oy.
- Paunonen, Heikki (2002). *Mitä slangia on?* [online]. [Lainattu 19.1.2013]. Saatavilla: <http://koti.mbnet.fi/joyhan/H211.html>
- Reuter, Mikael (2006). *Mikäs kieli se ruotsin kieli oikein on?* [online]. [Lainattu 19.3.2013]. Saatavilla: <http://www.kotus.fi/index.phtml?s=2051>
- Saarela, Eva-Lotta (2009). *Undskyld - anteeksi. Tanskalaisen elokuvan ja sen suomen-noksen vertailua*. Nykysuomen ja kääntämisen laitoksen pro gradu -tutkielma. Vaasan yliopisto.
- SKTL (2011). *Av-kääntäminen*. [online]. [Lainattu 9.12.2011]. Saatavilla: http://www.sktl.fi/kaantaminen_ja_tulkkaus/av-kaantaminen/
- SKTL (2012a). *Mitä olet aina halunnut tietää av-kääntämisestä, muttet ole kehdannut kysyä*. [online]. [Lainattu 31.10.2012]. Saatavilla: http://www.sktl.fi/kaantaminen_ja_tulkkaus/av-kaantaminen/mita-olet-aina-halunnut-tietaa-a/
- SKTL (2012b). *Av-kääntämisen palkinto Esko Vertaselle*. [online]. [Lainattu 11.12.2012]. Saatavilla: <http://www.sktl.fi/?x18668=133860>
- Solar Films Inc (2006a). *Rööperi oli rikosten pesä*. [online]. [Lainattu 8.12.2011]. Saatavilla: <http://www.solarfilms.com/elokuvat/kaikki/rooperi/>
- Solar Films Inc (2006b). *The most successful director in Finland*. [online]. [Lainattu]. Saatavilla: http://www.solarfilms.com/elokuvat/kaikki/kotirauha/en_GB/director/
- Suomen virallinen tilasto (2010). Joukkoviestimet. *Televisiokanavien katseluosuudet 1999 – 2009*. [online]. Helsinki: Tilastokeskus [Lainattu 25.10.2011]. Saatavilla: <http://www.stat.fi/til/jvie/tau.html>
- Tiittula, Liisa (2007). Edu.fi. *Sanasto*. [online]. [Lainattu 22.1.2013]. Saatavilla: http://www.edu.fi/perusopetus/aidinkieli/agricola/opetusmateriaalia_kaantamisesta/sanasto
- Tuhkanen, Jenni (2007). *Ruma sana sentään! Kiroilu ja haukkumasanat tv-tekstityksissä*. Kieli- ja käännöstieteiden laitoksen pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto.
- Tuominen, Tiina (2013). *The Art of Accidental Reading and Incidental Listening. An Empirical Study on the Viewing of Subtitled Films*. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

- Vertanen, Esko (1999). Tv-kääntäjä digiajan kynnyksellä. Teoksessa: Irma Sorvali (toim.). *Kääntämisentutkimuksen päivät Oulussa 4.12.1998*. Oulu: Oulun yliopisto. 8–31.
- Vertanen, Esko (2007). Ruututeksti tiedon ja tunteiden tulkkina. Teoksessa: Riitta Oittinen & Tiina Tuominen (toim.). *Olennaisen äärellä*. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy – Juvenes Print. 149–170.
- Voutilainen, Eero (2008). *Kirosanojen kielioppia*. [online]. [Lainattu 26.1.2012]. Saatavilla: <http://www.kotus.fi/index.phtml?s=2665>
- Vähälä, Aretta (2012). Pro Gradu-tutkielma Rööperistä. Sähköpostiviesti Jenny Savelalle 19.1.2012.
- WSOY *Suomi–ruotsi–suomi -sanakirja* (2007). Toim. Ilse Cantell. 11. painos. Juva: Werner Söderström Osakeyhtiö.

LIITE 1. Kiro sanat ja niiden ruotsinnokset

Lähtökieli	Kohdekieli	Kohdekielen kiro- sanat	Kohdekielen muut ratkaisut
Helvetti x 17 a.	käännetty x 11 ei käännetty x 6	fan x 4 helvetes massa x 1	åt skogen x 1 rejält x 1 klart x 1 jättebra x 1 riktigt x 1 stort x 1
Jumalauta x 15 a.	käännetty x 7 ei käännetty x 8	jäklar x1 jävlar x1 fan x 1 herrejävlar x 2 för guds skull x 1	för tusan x 1
Saatana x 14 a.	käännetty x 10 ei käännetty x 4	helvete x 2 satan x 3 fan x 2 jävla x 2	kom igen x 1
Perkele x 1 a.	käännetty x 1	jäklar	
Piru x 1 a.	käännetty x 1	skit	
Vittu x 12 b.	käännetty x 5 ei käännetty x 7	jävligt/jävla x 2 herregud x 1 fan x 1	ute x 1
Runkkari x 1 b.	käännetty x 1	runkgubbe	
Paska x 5 c.	käännetty x 5	skit x 2	nolla x 1 vidrigt x 1 okej x 1
yhteensä 66	käännetty 41 ei käännetty 25	yhteensä 29	yhteensä 12

LIITE 2. Kirosanojen käyttö repliikeissä

Esimerkki	Lähtökieli	Osuus	Kohdekieli	Osuus
1	Jumalauta nää kulmat on muuttunu.	Asenne-adverbiaali	Det här området ser så annorlunda ut.	
2	Tiedättekste mist niinku mun mielest kaikki alko mennä päin helvettii ?	Idiomi	Vet ni varför jag tror att allt började gå åt skogen?	
3	Jumalaut jos mäkin oisin vaan pysyny viinas ja viinan myynnis niin...	Asenne-adverbiaali	Om jag bara hade sålt sprit...	
4	Jumalauta.	Huudahdus	Jäklar.	Huudahdus
5	Älä saatana älä saatana!	Huudahdus	Låt bli, för helvete!	Huudahdus
6	Älkää saatana, jätkät.	Huudahdus	Kom igen, killar	
7	Hei vittu , mä ryöstän vaikka pankin.	Huudahdus	Jag rånar en bank om jag måste.	
8	Mä olin nyt jo et jumalauta tähäks tää loppuu?	Asenne-adverbiaali	Jag tänkte: Är det här slutet på Krisus jordiska existens?	
9	Mikäs helvetin aika tää on tulla duuniin?	WH+emfaasi	Varför är du så sen?	
10	Eiku kato nyt jumalauta ympärilles.	Asenne-adverbiaali	Se dig omkring, för tusan.	
11	No vittu elämää.	Asenne-adverbiaali	Livet.	
12	Eiku vittu tää bisnes.	Asenne-adverbiaali	Jag snackar om det här kneget.	

13	Et kauppakin tulee kasvaa, ihan helvetisti tuleekin.	Asteen ilmaiseminen	Det blir ett rejält uppsving.	
14	Mitä helvettiä sä selität?	WH+emfaasi	Vad fan snackar du om?	WH+emfaasi
15	Ukihan on linnassa ja Heka omillaan, eli helvetin heikoilla.	Asteen ilmaiseminen	Uki sitter inne, så Heka är ensam.	
16	Saatana helvetin runkkari.	Huudahdus, epiteetti	Din satans runkgubbe.	Epiteetti
17	Paska jätkä.	Alentava väittäjä	Vilken nolla.	
18	Jumalauta joulunakaan ei saa levätä.	Asenne- adverbiaali	Jävlar. Man får inte ens vila på julafton.	Huudahdus
19	No mikäs helvetin kaveri se sinä olet?	WH+emfaasi	Vem fan är du?	WH+emfaasi
20	Mitä helvettiä sä sönkötät?	WH+emfaasi	Vad snackar du om?	
21	Välillä tää homma tuntuu aika paskalta.	Idiomi	Dethär jobbet kan vara vidrigt.	
22	Koistinen jumalauta.	Huudahdus		
23	Ei se paskempi jätkä oo kytäks.	Asteen ilmaiseminen	Han är okej för att vara snut.	
24	Kun kerran rahaakin on joihin helvetisti.	Asteen ilmaiseminen	Du har ju en helvetes massa pengar.	Asteen ilmaiseminen
25	Nyt jumalauta riitti.	Asenne- adverbiaali	Fan, nu räcker det.	Huudahdus
26	Jumalauta.	Huudahdus	Herrejävlar.	Huudahdus
27	Mitkä helvetin tontit?	WH+emfaasi	Vilket territorium?	
28	Pojat saatana!	Huudahdus	Vad i helvete!	Huudahdus

29	Jumalauta jätkä oli bestmanina sen häissä.	Asenne- adverbiaali	Du var marskalk på hans bröllop.	
30	Viekää pois jumalauta .	Asenne- adverbiaali	Få ut honom, för guds skull .	Huudahdus
31	Ei jumalauta .	Huudahdus	Herrejävlar .	Huudahdus
32	Tää Heka ties ihan vitun hyvin , mutta piti vaan aukoo päättään.	Asteen ilmaiseminen	Heka visste, men han fortsatte att provocera.	
33	No hei mihin vittuun mä sit menen?	WH+emfaasi	Vart ska ja åka då?	
34	Enhämä nyt vittu voi mennä tommosta sanomaa!	Asenne- adverbiaali	Jag kan inte säga det!	
35	No totta helvetissä sä voit.	Idiomi	Klart du kan.	
36	Tietsä kyl sä nyt pääset vittuun sieltä.	Asenne- adverbiaali	Du är ute innan du vet ordet av.	
37	Vittu sä oot hyvä jätkä.	Asenne- adverbiaali	Du är en jävligt bra kille.	Asteen ilaieeminen
38	Perkele .	Huudahdus	Jäklar .	Huudahdus
39	Voi vittu Uki!	Huudahdus	Herregud , Uki!	Huudahdus
40	Ai saatana .	Huudahdus	Fy fan .	Huudahdus
41	Jo meidän ei tarvis maksaa mitään Lindströmille niin meil menis aika helvetin hyvin .	Asteen ilmaiseminen	Om vi slapp betala Lindström så hade vi klarat oss jättebra.	
42	Meist tulis ihan helvetin rikkaita .	Asteen ilmaiseminen	Vi hade blivit riktigt rika.	

43	Vittu kenen, kenen? Lindströmin!	Asenne- adverbiaali	Lindströms!	
44	Te ootte saatana nyt hiljaa.	Asenne- adverbiaali	Håll klaffen, för helvete.	Huudahdus
45	Nyt me ruvetaan tekee fyrkkaa aivan saatanasti.	Asteen ilmai- seminen	Det bästa är att vi nu kommer att tjäna en satans massa pengar.	Asteen ilaie- minen
46	Pitäisit jumalauta omasta lapsestas huolen.	Asenne- adver- biaali	Ta han om din egen unge.	
47	Se et mä oon mokannu mun oman skidin kans ei kuulu jumalauta kellekään muulle kun mulle.	Asenne- adverbiaali	Att jag brände det med min unge angår ingen annan.	
48	Luuletsä et mä en funtsi sitä joka saatanan päivä?	Emfaasi	Tror du att jag inte tänker på det varenda jävla dag?	Emfaasi
49	Mitä helvetti sä teet täällä kyttäämäs meitä?	WH+emfaasi	Vad fan gör du här?	WH+emfaasi
50	Tää on niin helvetin härskii.	Asteen ilmai- seminen	Det här är ju fan perverst.	Asenne- adver- biaali
51	Täst tulee niin saatanan härski kauppa et hyvä jos mä kehtaan itekään pöristä täällä.	Asteen ilmai- seminen	Affären ska bli så jävla per-vers att jag knappt klarar att stå här.	Asteen ilaie- minen
52	Nehän tulee tosta saatana ovien ja ikkunoiden läpi kun sana leviää.	Asenne- adver- biaali	När ryktet kommer ut kommer de in genom dörrar och fönster.	

53	Jumalauta.	Huudahdus		
54	Teukka tulee tänne ja opettaa meille alkeet saatana.	Asenne-adverbiaali	Teukka lär oss grunderna.	
55	Vittu tsugu tsugu.	Huudahdus		
56	No eihän se nyt vittu noin vaikeeta voi olla.	Asenne-adverbiaali	Så jävla svårt är det inte.	Asteen ilaistaminen
57	Voi vittu!	Huudahdus	Fy fan!	Huudahdus
58	Mä lähen himaan saatana.	Asenne-adverbiaali	Jag sticker hem.	
59	Saatana!	Huudahdus	Satan!	Huudahdus
60	Hei, paskaaks tässä?	Asteen ilmaistaminen	Men jag har det bra, skitbra.	Asteen ilaistaminen
61	Mitä helvettii sul on kaulassa?	WH+emfaasi	Vad är det du har på halsen?	
62	Mitä paskaa toi on?	WH+emfaasi	Vad är det där för skit?	WH+emfaasi
63	Tai siis yrittäny opetella mut se on kyl pirun vaikeeta.	Asteen ilmaistaminen	Nej, jag har försökt lära mig, men det är faktiskt skit-svårt.	Asteen ilaistaminen
64	Mä oon upottanu tähän kämppään ja sen kalustamoseen kaikki rahat ja ottanu viel velkaa helvetisti päälle.	Asteen ilmaistaminen	Jag brände mina besparingar och tog ett stort lån på stället.	
65	Nythän mä just rupeen, saatana!	Huudahdus	Jag har bara börjat!	

LIITE 3. Suomenkieliset slangisanat aakkosjärjestyksessä ja niiden ruotsinnokset

Slangisana/-t	Käännös
antanu	släppt till
aukoo päätään	provocera
bisnekset	verksamhet
bisneksillä	affärerna
bisnes	kneget
bisnes	business
bisnes	affärer
bonjaatsä	förstått
brenkkuu	
brenkkuu	sprit
brenkun	sprit
ottaa brenkkuu	supa
duuni	jobb
duunia	jobb
duuniasioitakin	jobba
duunii	jobb
ei oo herkkua	inte lätt
faija	pappa
faija	pappa
filkkaa	filmer
filmi	revy
flinda	flaskan
flindaa	sprit
flindaa	sprit
flädempi	plufsig
friidu	dotter
friidu	brud
fundeerattu	tänkt
funtsaat	tänk efter
funtsannu	tänkt
funtsannu	funderat
funtsi	tänk
funtsi	tänker
funtsii	menar
funtsin	tänkte
funtsit	
fuulaa	bara var som folk sa

Slangisana/-t	Käännös
fyrkat	pengar
fyrkat	pengar
fyrkkaa	pengar
fyrkkaa	pengar
fyrkkaa	pengar
fyrkkaa	pengar
fyrkkaa	pengar
fyrkkaa	pengar
tekee fyrkkaa	tjäna pengar
gimma	tjej
haku päällä	efterlyst
haneen	sticka
hatkaan	sticka
heitetty	sålt
himaa	hit
himaa	hem
himaan	hem
hippasilie	leka tafatt
homma	det här
häipy	stack
härski	pervers
härskii	perverst
iisisti	kallt
jengi	folk
jengi	
jätkä	han
jätkä	du
jätkä	kille
jätkä	nolla
jätkät	killar
jätkät	killar
mitä jätkät	hur är det
tyhmempiikin jätkii	idioter
kaltsa	kallt
kantis	ställe
kantsis	borde
kantsis	vill
kaveria	killar

kehittelen	hittar
kehittäny	kom på
kehittää	börja med
kelannu	trott
kelannu	tänkt
kimitti	ringde
kimitä	ringer
kimpas	hållit ihop
kimpas	med
kimpassa	tillsammans
kimppakämpä	studenthem
kingejä	ägt
klyyvarin	
krääsä	grejer
kulmilla	
kulmilla	här
kundien	killarna
kundista	honom
kundit	killar
kundit	killar
kundit	
kundit	kom igen
kundit	killar
kuseminen	pissat
kuumaa kamaa	grejerna är heta
kyttien, kytät	snuten
kyttikselle	snuten
kyttä	polis
kytäks	snut
kytät	snuten
kytät	snuten
kytät	snuten
kytät	snuten
kyttäämä	följer
kyydin	skjutsa
kämpä	lägenheten
kämppään	stället
kännissä	full
käännetty	rånats
linnassa	sitter inne

lodjuu	kartonger
londattiin	snodde
lusimassa	sitter inne
länkkäriä	cowboys
läski	fet
meikälainen	jag
meitsi	jag
merkkaat	håller av
messiin	med
messis	med
meuhkaat	arg
mokannu	bränt det
mutsi	mamma
mutsi	mamma
mutsi	mamma
mutsin	mamma
nakki	snorren
on pulkassa	är fixat
palaveerata	ha ett möte
panevani	knulla
pannaan	knullas
panon	knullade
paskal	skita
passaa	står
persaukisena	pank
piisaa	gott om
pillukuvia	fittbilder
pillukuvii	fittbilder
porukat	folk
putiikin	affären
putiikki	butiken
ratsia	razzia
rekkaan	lastbil
risoo	har emot
runkkaa	runkar
rökii	cigg
Rööperi	Rööperi
Rööperi	Rööperi
Rööperissä	i Rööperi
safkaa	maten

seilorit	
skidin	unge
skidinä	som liten
skloddi	grabben
skrivaamaan	skriva
snaijaa	fattar
snaijaan	
spiidi	amfetaminet
stadii	stan
Stadiin	
Stokiksessa	
sujut	kvitt
sönkötät	snackar
tatska	tatuering
trokaaminen	säljer
tsiigaa	
tsiigaa	titta
tsiigaa	se
tsiigaa	
Tsiigaas	
Tsiigatkaa	titta
tsillarina	vaktmästare
turpa kiinni	håll käften
niittaa turpaan	klå upp
vetää turpiin	klå upp
tyly	tuff
tärskyt	träff
töppäillä	göra misstag
törmänny	
törmääväni	springa på
älä repee	ta det lugnt